

RESTES DE LA MURALLA DE MANRESA

M001

Altres denominacions

LOCALITZACIÓ

Àmbit zonal 1. Nucli Antic i Reforma

Codi INE 081136

Adreça/es

nº

Coordenades UTM x =
y =

Identificació al plànol
Grafisme categoria



Delimitació bé
Entorn protecció



DADES CADASTRALS Referència cadastral -

Il·la/Pol. -

Parcel·la -

Titularitat



Plànol general de localització

REGULACIÓ VIGENT

Instrument Pla General de Manresa

Classificació

Qualificació ;

CATALOGACIÓ EXISTENT

Categoria BCIN
Procedència Monument històric
Nº inventari Registre. 1019 - MH
Nº reg/cat R. Estatal R-I-51-5521
Data 22/04/1949
Altres (Decret 22/04/1949, BOE 05/05/1949)

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Estil i Època Arquitectura romànica i gòtica de defensa; s.XII-XIV / s.XVII-XVIII / reformes s.XIX
Cronologia Primer recinte (s.X) Puig Cardener / Segon recinte (s.XII) Puig Cardener i Puig Mercadal / Tercer recinte (s.XIV) ampliació

Autoria

Context La ciutat medieval no es pot concebre sense el seu clos emmurallat. Les muralles compleixen una funció defensiva protegint la ciutat i els seus habitants dels atacs externs, però també la delimiten i la separen del camp, la defineixen i li donen la seva peculiar imatge. Al llarg de la història, la ciutat de Manresa ha comptat amb un total de tres circuits de muralles, cadascun dels quals es correspon a un moment de creixement urbà.

TIPOLOGIA

Arquitectura militar i de defensa

CATALOGACIÓ PROPOSADA

Tipus de bé Patrimoni arquitectònic
Classificació Monument històric
Categoria BCIN
Nº catàleg
Nivell prot. Integral
Altres prot.

RESTES DE LA MURALLA DE MANRESA

M001

Tipologia/Elements Sistema de murs de defensa a base de paredat de pedra amb argamasa que contempla també l'edificació dels portals d'entrada a la ciutat

Ús actual Monument

Ús original/altres Sistema defensiu

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Exterior Correcte; Es preserven alguns trams, alguns s'estan restaurant adequadament i la resta queden a l'espera de futures actuacions.

Interior

Entorn de protecció Després de restar en l'òblit durant gairebé tot un segle, les velles fortificacions de la ciutat han estat un tema d'interès. Els darrers anys han abundat els estudis històrics sobre el seu traçat i construcció. Les intervencions arqueològiques han aportat noves e interessants dades per a la recuperació digne d'un vell sistema defensiu oblidat i que tant important fou per a la supervivència de la ciutat i la seva configuració urbana. En aquest sentit l'ajuntament està portant a terme mesures per a protegir el conjunt i recuperar els seus entorns, en els trams vistos.

Situació de risc Fragilitat en alguns trams de la muralla, especialment sota el Parc de la Seu

CATALOGACIÓ

Elements Es protegeix tot el conjunt de les muralles amb la totalitat dels elements que les configuren, així com altres els que revesteixin valors patrimonials associats al mateix, d'acord amb el que precisa la seva declaració com a BCIN.

Entorn protecció Resta protegida la conca visual que permet l'adequada contemplació del conjunt patrimonial protegit. La delimitació de l'entorn que apareix grafada és provisional i resta subjecte al tractament que pugui determinar el Departament de Cultura.

Raons d'incorporació al catàleg El conjunt de les muralles de Manresa ha estat declarat, per la Generalitat de Catalunya, com a Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN) com a construcció defensiva de caràcter singular, de gran valor arquitectònic, històric o artístic que, amb independència del seu estat de conservació, s'ha de mantenir íntegrament, amb respecte per les seves característiques específiques, siguin o no arquitectòniques, i dels elements o parts que el componen. Inclou les construccions defensives, com la torre del Portal de Sobrerroca, el Portal del Carme i altres elements que, per les seves característiques identificadores i la qualitat tipològica particular del bé, així com per la mateixa posició urbana, són entesos com a referents "monumentals" i per tant ha de garantir-se la seva conservació, en el marc del conjunt, amb els mètodes propis de la restauració adequada. Les actuacions de restauració en cap cas no podran suposar aportacions de reinvençió o nou disseny.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

Qualsevol intervenció o actuació proposada estarà gestionada exclusivament pel Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (LPCC 9/1993)

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Descripció complementària El mòdul multisensorial gira entorn de la recuperació històrica i arquitectònica de les muralles medievals de la ciutat de Manresa. Dins d'aquests context esdevé un element museogràfic que permet una major comprensió tàctil dels elements arquitectònics de la ciutat i serà punt de partida dels itineraris sobre la Manresa medieval. Per facilitar la interpretació del conjunt de les muralles de Manresa, el Museu de la ciutat disposa d'una maqueta multisensorial que ha estat especialment dissenyada per acomplir la seva funció d'interpretació tàctil de la ciutat. La seva escala, de 1:100, permet al visitant abraçar tot el cos de la ciutat, la qual cosa facilita la percepció del carrer de la ciutat, la topografia i l'emmurallat del 1375. La maqueta resta delimitada pel Torrent de Sant Ignasi i el riu Cardener i es representa la sèquia i els diferents portals d'accés a la muralla.

Inf. històrica Un primer recinte emmurallat del segle X del qual no queden restes visibles que envoltava

RESTES DE LA MURALLA DE MANRESA

M001

el turó del Puig Cardener, adaptant-se a la seva orografia irregular al voltant de la Seu. Estava habitat al seu interior i comptava amb una torre, anomenada vescomtal, que feia funcions de castell i, a través d'un coll intermedi permeté l'extensió de la ciutat cap el Raval de Sant Miquel, en una posició externa a la primera muralla. En el segle XII, un segon recinte murat fou aixecat de manera que encabia, en el seu interior, els turons del Puig Cardener i el Puig Mercadal i que englobava dos ravals construïts fora muralles: el de Sant Miquel i el de Sobrerroca. El primer es desenvolupà al voltant de la desapareguda església de Sant Miquel així com el populós barri que havia crescut al voltant del mercat i, el segon, cap a una de les sortides de la ciutat, limitat pel Portal de Sobrerroca, que encara es conserva, mantenint també el seu traçat medieval característic. Finalment, un tercer recinte, aixecat entre els anys 1362 i el 1380, tot i que aprofitava parts dels vells murs del segle XII, suposava una ampliació dels límits de la ciutat en incloure els nous carrers d'Urgell, d'Arbonés, de Vilanova, de les Barreres i el Convent de Sant Domènec.

Bibliografia

- Les Muralles de Manresa. Itineraris per a la història de la ciutat. Opuscle editat per l'Ajuntament de Manresa, el Museu comarcal de Manresa, la Diputació de Barcelona i el Departament d'Innovació, universitats i Empresa de la Generalitat de Catalunya. Manresa, 2010
- VALDENEBRO, Raquel (2001), "L'evolució urbana de Manresa i les seves muralles", a Manresa Medieval. Història, art i cultura a l'edat Mitjana, Amics de l'art Romànic, Manresa, p. 169-189.
- VALDENEBRO, Raquel (2002), "Les muralles de Manresa en el segle XIV", a Al voltant de la construcció de la Sèquia de Manresa, Demarcació Catalunya central del Col·legi d'Enginyers Industrial de Catalunya i Col·legi d'Enginyers Tècnics Industrials de Manresa, Manresa, p. 183-200

Observacions

La preservació i valorització de les muralles de Manresa ha comportat un projecte de museïtzació. Amb l'objectiu de posar en valor les Muralles i integrar-les en l'oferta cultural i turística de Manresa, es va dissenyar el Projecte de museïtzació de les Muralles de Manresa, que s'està duent a terme des de l'any 2007. A més de l'edició d'una publicació, ja s'han dut a terme altres actuacions per estudiar, preservar i recuperar les Muralles com a element patrimonial de primer ordre per la ciutat de Manresa: 1. Visites guiades entorn a les Muralles de Manresa: des de l'any 2007, se n'han portat a terme coincidint amb diferents esdeveniments: Jornades Europees del Patrimoni, Visites a la Manresa desconeguda de la Festa Major, etc. 2. Restauració de la Torre del Portal de Sobrerroca: el mes de febrer del 2008, en el marc de les Festes de la Llum de Manresa, es va inaugurar la restauració de la Torre de Sobrerroca, l'única que es conserva sencera dels portals que s'obrien a les Muralles. La seva restauració ha inclòs la instal·lació d'una escala interior que permet als visitants pujar fins al pis superior. Així, s'ha recuperat aquest element com a indret de principal interès patrimonial i d'atracció turística. 3. Estudi recopilatori sobre les Muralles i proposta de museïtzació: L'any 2007, des de la Regidoria de Cultura es va encarregar un estudi compilatori de tot el coneixement que es té sobre les Muralles de Manresa a través de la documentació escrita i arqueològica que s'ha anat obtenint en els darrers anys. Aquest estudi s'està utilitzant com a diagnòstic per a les diferents intervencions urbanístiques al sector. 4. Publicació d'un fulletó informatiu sobre les Muralles: Després de tots els treballs previs esmentats, i amb l'objectiu de començar a oferir als ciutadans i als visitants el coneixement que es té de les Muralles i una primera proposta de visita, es va publicar un quadern informatiu que recull un itinerari entorn a les Muralles de Manresa i fa una bàsica explicació dels trams més visibles. 5. Preparació d'un element d'interpretació multisensorial al MCM: Dins el programa d'accessibilitat als museus que porta a terme l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, es va construir una maqueta de les Muralles de Manresa i un mòdul que l'acompanya, que el mes de desembre de 2008 es va instal·lar al Museu Comarcal de Manresa com a element d'interpretació multisensorial que permet iniciar l'explicació a l'entorn de les Muralles de Manresa i, més en general, de la ciutat medieval, a tot tipus de públics, amb especial atenció a les persones amb discapacitats visuals. 6. La restauració de les muralles: La construcció del nou Palau de Justícia de Manresa va implicar la intervenció arqueològica extensiva a tota una part del barri medieval que va existir al llarg del carrer Arbonés, protegit per la Muralla del segle XIV. La presència de la Muralla va motivar la modificació del projecte arquitectònic inicial per preservar-ne les restes i s'hi van realitzar diverses actuacions. 7. Instal·lació d'elements informatius i de senyalització: Al llarg del 2008 i durant els primers mesos de 2009 es va realitzar un projecte de senyalització del patrimoni cultural i turístic de Manresa que li conferís una identitat pròpia i li donés una imatge coherent i atractiva que s'ha aplicat, en la primera fase, a la senyalització de les Muralles. S'han produït i instal·lat els plafons de senyalització turística exteriors i interiors dels principals punts d'interès dels sectors sud i est de les Muralles, aprofitant l'oportunitat que en aquests indrets, recentment, s'hi han realitzat o estan encara en curs intervencions de reforma urbana importants, contribuint a la millora del paisatge urbà. Paral·lelament, el mes de gener de 2010, amb la finalització de la reurbanització de la Muralla de Sant Domènec i Muralla de Sant Francesc, s'han instal·lat dos tòtems més amb

RESTES DE LA MURALLA DE MANRESA

M001

informació relativa a les restes arqueològiques de les Muralles descobertes durant la intervenció, que corresponien als portals de Valldaura i de Sant Francesc i a tres bestorres que protegien els trams de mur entre portals, tot plegat del circuit construït en el segle XIV. També s'ha senyalitzat en el paviment el traçat de les restes descobertes, per tal de deixar el testimoni de les restes trobades i donar-les a conèixer al conjunt de la ciutadania.

Data de redacció: 1/7/2010

RESTES DE LA MURALLA DEL CARME

M001.01

Altres denominacions

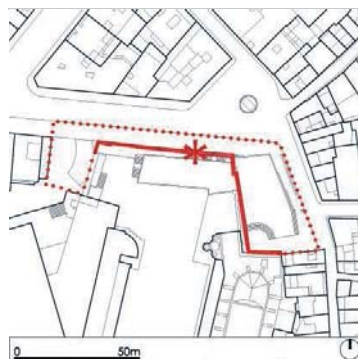
LOCALITZACIÓ

Àmbit zonal	1. Nucli Antic i Reforma	Codi INE	081136
Adreça/es	Muralla del Carme	nº	3-5

Coordenades UTM	x = 402475	Identificació al plànol	6'	Delimitació bé	—
	y = 4620129	Grafisme categoria	*	Entorn protecció	

DADES CADASTRALES Referència cadastral -

Illa/Pol. - Parcel·la - Titularitat Pública



Plànol de localització



Fotografia del bé

REGULACIÓ VIGENT

Instrument	Pla General de Manresa
Classificació	SISTEMES
Qualificació	D. ESPAIS LLIURES; D.3 Places i jardins urbans

CATALOGACIÓ EXISTENT

Categoria	BCIN
Procedència	Monument històric
Nº inventari	Registre. 1019
Nº reg/cat	R. Estatal R-I-51-5521
Data	22/04/1949
Altres	(Decret 22/04/1949, BOE 05/05/1949)

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Estil i Època	Arquitectura romànica i gòtica de defensa; s.XII / Actuació s.XIX
Cronologia	
Autoria	
Context	Situada en el límit del nucli antic, tancant la part nord del recinte emmurallat del segle XI. Refeta parcialment en el segle XIX després d'una esllavissada, la Muralla del Carme es pot apreciar perfectament encara que estigui envoltada per espais urbans de circul·lació rodada i aparcament.
Tipologia/Elements	El tram del carrer de la Muralla del Carme és un parament format per carreus molt

TIPOLOGIA

Arquitectura militar i de defensa

CATALOGACIÓ PROPOSADA

Tipus de bé	Patrimoni arquitectònic
Classificació	Monument històric
Categoria	BCIN
Nº catàleg	
Nivell prot.	Integral
Altres prot.	

RESTES DE LA MURALLA DEL CARME

M001.01

irregulars de mida força gran. Al cantó de la plaça d'Europa presenta, a més a més, un sòcol format per grans blocs de pedra sense treballar, falques de pedra petita i contraforts.

Ús actual	Monument
Ús original/altres	Sistema defensiu

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Exterior	Correcte; Es preserven alguns trams
Jardins/entorn	Correcte

Interior

Entorn de protecció Tot i que l'estat de l'entorn no és dolent, les restes de la muralla apareixen apareixen senyalitzades amb referents documentals i de tractament específic de l'espai urbà que les contextualitzi, per tal de potenciar la qualitat del bé.

Situació de risc

CATALOGACIÓ

Elements	Es protegeix tot el conjunt de les muralles, incloent-hi les restes de la Muralla del Carme, amb la totalitat dels elements que les configuren, així com altres els que revesteixin valors patrimonials associats al mateix, d'acord amb el que precisa la seva declaració com a BCIN.
Entorn protecció	Es protegeix tot l'àmbit d'acord amb l'expedient incoat en la declaració de BCIN. La delimitació de l'entorn que apareix grafiada és provisional i resta subjecte al tractament que pugui determinar el Departament de Cultura.
Raons d'incorporació al catàleg	Queda justificat el manteniment del bé en el catàleg donada la seva importància històrica, artística i monumental. Cal destacar el seu valor representatiu com a imatge testimonial del sistema de construccions de defensa de la ciutat vella, malgrat les transformacions sofertes en el temps i en l'espai.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

Qualsevol intervenció o actuació proposada estarà gestionada exclusivament pel Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (LPCC 9/1993)

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Descripció complementària	Les darreres reformes de les muralles fetes el 1822 modificaren especialment el sector de les muralles del Carme i de Puigmercadal. Sobre l'esperó que la muntanya tenia originalment, i que ocupava el solar de l'actual plaça d'Europa, es construïren tres noves torres. El 1850 una forta esllavissada va fer caure aquesta part del turó i el 1859 va ser necessària una nova reparació. En aquesta ocasió, el puig va ser tallat en angle recte creant-se l'espai on es va construir l'edifici que albergà el mercat de les Mandongueres i el cos de bombers. L'enderroc d'aquest edifici va permetre la urbanització de la plaça Europa i la visió actual de la muralla. La muralla del segle XIX és una construcció molt diferent de la dels segles XII-XIV. És important l'element referencial del Portal del Carme. Els documents medievals donen notícies de com la muralla del segle XII tancava el turó del Puig Mercadal. Tot i que no s'han conservat restes dels vells murs, cal pensar que aquests resseguien la part superior de la muntanya, adaptant-se al terreny. A partir de 1374, les noves muralles arrencarien d'aquest indret fins al convent de Sant Domènec. La muralla medieval s'obria aquí, al final del carrer del Carme, amb un portal que rebia el nom de portal del Carme o portal d'en Planeta. Del portal del Carme arrencava el camí que menava fins a Cardona. A diferència dels altres portals no estava format per dues torres quadrangulars sinó per una sola torre semicircular i les cases del costat.
Inf. històrica	La muralla del Carme tancava el tram entre el Puig Mercadal i el convent dels pares dominics, seguint la línia de l'actual carrer Muralla del Carme. Formava part del nou circuit de muralles aixecat al segle XIV, conegut com a mur nou o mur inferior. Aquest tram de muralla comptava amb una torre intercalada anomenada de Sant Marc. El 1859, aquest tram de muralla es veié afectat per l'esllavissada del tram que protegia el Puig Mercadal, i fou objecte d'una rectificació important, eliminant les restes que quedaven de les torres i

RESTES DE LA MURALLA DEL CARME

M001.01

situant la línia de les façanes de les noves cases a nivell de l'actual línia del carrer muralla del Carme. La muralla medieval devia anar a l'alçada de la vorera amb corredor exterior i fossat. Amb la reforma del 1859 es va cobrir el fossat per poder obrir un passeig arbrat.

Bibliografia

- Les Muralles de Manresa. Itineraris per a la història de la ciutat. Opuscle editat per l'Ajuntament de Manresa, el Museu comarcal de Manresa, la Diputació de Barcelona i el Departament d'innovació, universitats i Empresa de la Generalitat de Catalunya. Manresa, 2010
- VALDENEBRO, Raquel (2001), "L'evolució urbana de Manresa i les seves muralles", a Manresa Medieval. Història, art i cultura a l'edat Mitjana, Amics de l'art Romànic, Manresa, p. 169-189.
- VALDENEBRO, Raquel (2002), "Les muralles de Manresa en el segle XIV", a Al voltant de la construcció de la Sèquia de Manresa, Demarcació Catalunya central del Col·legi d'Enginyers Industrial de Catalunya i Col·legi d'Enginyers Tècnics Industrials de Manresa, Manresa, p. 183-200
- J. M^a Gasol: "Manresa. Panorama d'una ciutat". Manresa 1971. "Manresa". Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Vol. 2
- J. Sarret: "Història de Manresa". Manresa, 1921

Observacions

El tractament de qualsevol intervenció haurà de ser regulada pel Departament de Cultura

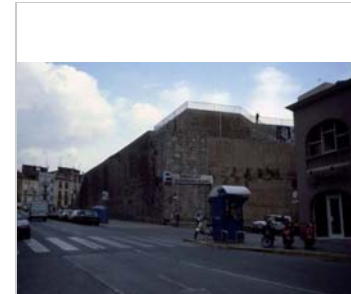
Data de redacció: 1/7/2010

RESTES DE LA MURALLA DEL CARME

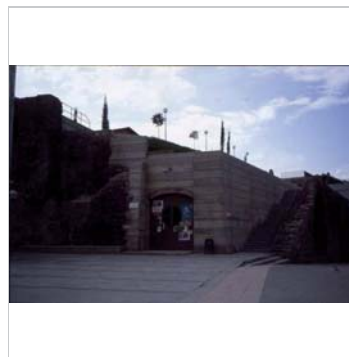
M001.01



Vista aèria
Bing Maps



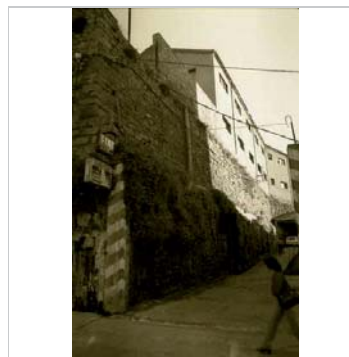
Fotografia històrica 1992
Raquel Lacuesta



Fotografia històrica 1992
Raquel Lacuesta



Fotografia històrica 1982
Raquel Lacuesta



Fotografia històrica 1982
Raquel Lacuesta

RESTES DE LA MURALLA DE SANT FRANCESC

M001.02

Altres denominacions

LOCALITZACIÓ

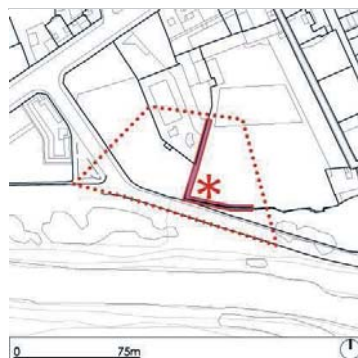
Àmbit zonal 1. Nucli Antic i Reforma Codi INE 081136

Adreça/es Tram comprès entre el Passeig del Riu Cardener i el pati de l'escola Soler i Badia n°

Coordenades UTM x = 402148 Identificació al plànol 6' Delimitació bé —
y = 4619743 Grafisme categoria * Entorn protecció

DADES CADASTRALS Referència cadastral 2297002DG0129G0001AL

Il·la/Pol. 22970 Parcel·la 02 Titularitat Pública



Plànol de localització



Fotografia del bé

REGULACIÓ VIGENT

Instrument Pla General de Manresa
Classificació SISTEMES
Qualificació E. EQUIPAMENTS; E.1 Educatiu

CATALOGACIÓ EXISTENT

Categoria BCIN
Procedència Monument històric
N° inventari Registre. 1019
N° reg/cat R. Estatal R-I-51-5521
Data 22/04/1949
Altres (Decret 22/04/1949, BOE 05/05/1949)

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Estil i Època Arquitectura romànica i gòtica de defensa; s.XII-XIV
Cronologia
Autoria
Context Situada al sud del nucli antic, als peus de la Seu i a la riba nord del Riu Cardener. En el seu recorregut la muralla esdevé mur de contenció de terres i fonamentació de construccions més recents.
Tipologia/Elements Manresa va tenir diversos recintes de muralles que s'anaren expandint a mesura que la ciutat va créixer. El primer recinte, és dels segles X i XI, tancava el Puig Cardener (on

TIPOLOGIA

Arquitectura militar i de defensa

CATALOGACIÓ PROPOSADA

Tipus de bé Patrimoni arquitectònic
Classificació Monument històric
Categoria BCIN
N° catàleg 1019 - MH
Nivell prot. Integral
Altres prot.

RESTES DE LA MURALLA DE SANT FRANCESC

M001.02

després es va construir la Seu); el segle XII s'amplià per protegir els barris nascuts al voltant de Sant Miquel i del Mercadal. Entre 1362 i 1383, es construí el darrer recinte emmurallat: es referen les anteriors muralles i s'amplià el nucli emmurallat fins a l'actual plaça de Valldaura i el carrer d'Arbonès, amb la qual cosa es protegia la vila nova que s'havia format en aquesta zona des de final del segle XIII.
De les muralles, en queden poques restes visibles: diversos trams a l'entorn del Puig Cardener, al carrer de l'Apotecari, un torre del portal de Sobre-roca, un tram que es conserva sobre la Planeta a l'actual plaça d'Europa. S'ha localitzat també muralla a la plaça de Sant Domènec. De fet, la mateixa tipografia de Manresa palesa en bona part el recorregut de les muralles definint perfectament les restes de la Muralla de Sant Francesc. En el tram de muralla a tocar de l'antiga Era d'en Codina s'aprecien clarament les tècniques de construcció del mur del segle XIV. Es tracta d'un parament de blocs de pedra de mida mitjana, rectangulars i escairats quasi tots ells, formant filades molt regulars. No s'observen falques entre blocs i estaven lligats amb morter de calç. Aquesta barreja s'utilitzava per unir els carreus de pedra i donar solidesa.

Ús actual Monument
Ús original/altres Sistema defensiu

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Exterior Correcte; Es preserven alguns trams
Jardins/entorn Correcte
Interior
Entorn de protecció Tot i que l'estat de l'entorn no és dolent, les restes de la muralla apareixen sense referents documentals i de tractament específic de l'espai urbà que les contextualitzin, per tal de potenciar la qualitat del bé.

Situació de risc

CATALOGACIÓ

Elements Es protegeix tot el conjunt de les muralles, incloent-hi les restes de la Muralla de Sant Francesc, només visibles en tram del carrer de l'Apotecari (antiga Era d'en Codina), amb la totalitat dels elements que les configuren, així com altres els que revesteixin valors patrimonials associats al mateix, d'acord amb el que precisa la seva declaració com a BCIN.
Entorn protecció Es protegeix tot l'àmbit d'acord amb l'expedient incoat en la declaració de BCIN. La delimitació de l'entorn que apareix grafiada és provisional i resta subjecte al tractament que pugui determinar el Departament de Cultura.
Raons d'incorporació al catàleg Queda justificat el manteniment del bé en el catàleg donada la seva importància històrica, artística i monumental. Cal destacar el seu valor representatiu com a imatge testimonial del sistema de construccions medievals de defensa de la ciutat vella, malgrat les transformacions sofertes en el temps i en espai.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

Qualsevol intervenció o actuació proposada estarà gestionada exclusivament pel Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (LPCC 9/1993)

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Descripció complementària És important ressenyar l'indret de l'Era d'en Codina, a tocar a la muralla de Sant Francesc. Partint del portal de Lleida el mur del segle XIV encerclava l'espai sobre la codina, a l'alçada dels actuals carrer de l'Apotecari i Passeig del Riu. Es tractava d'un lloc planer destinat segurament a feines agrícoles que era conegut popularment com Era d'en Codina. Poc a poc, l'espai fou ocupat per cases i a partir del segle XVII pels edificis de l'església i el convent de Sant Francesc de Paula. Al segle XX s'instal·laria l'Orde de les monges de l'Ensenyança. El mur corria per sobre de la codina, a uns metres de distància

RESTES DE LA MURALLA DE SANT FRANCESC

M001.02

Inf. històrica	del precipici, i comptava amb un corredor o pas de ronda interior.
Bibliografia	Recinte emmurallat del segle XVI (ampliació de la muralla del segle XIII). Al final del tram de la muralla s'obria el nou portal de Lleida, des d'on sortia el camí cap a aquesta població. Les darreres excavacions arqueològiques han permès treure a la llum una part d'aquest camí, que es trobava empedrat i baixava fins al Cardener. El riu era travessat amb una palanca de fusta. El nom de muralla i portal de Sant Francesc li fou donat a partir del segle XVII, quan es construí la propera església de Sant Francesc de Paula. Al segle XIX tot el mur es trobava molt malmès, i el 1857 els veïns de la zona sol·licitaren permís per enderrocar les dues torres. - Les Muralles de Manresa. Itineraris per a la història de la ciutat. Opuscle editat per l'Ajuntament de Manresa, el Museu comarcal de Manresa, la Diputació de Barcelona i el Departament d'innovació, universitats i Empresa de la Generalitat de Catalunya. Manresa, 2010 - VALDENEBRO, Raquel (2001), "L'evolució urbana de Manresa i les seves muralles", a Manresa Medieval. Història, art i cultura a l'edat Mitjana, Amics de l'art Romànic, Manresa, p. 169-189. - VALDENEBRO, Raquel (2002), "Les muralles de Manresa en el segle XIV", a Al voltant de la construcció de la Sèquia de Manresa, Demarcació Catalunya central del Col·legi d'Enginyers Industrial de Catalunya i Col·legi d'Enginyers Tècnics Industrials de Manresa, Manresa, p. 183-200 - J. Mª Gasol: "Manresa. Panorama d'una ciutat". Manresa 1971. "Manresa". Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Vo. 2 - J. Sarret: "Història de Manresa". Manresa, 1921.
Observacions	Caldria eliminar el rètol instal·lat damunt aquest tram de les muralles
Data de redacció:	1/7/2010

RESTES DE LA MURALLA DE SANT FRANCESC

M001.02



Vista aèria
Bing Maps



Fotografia històrica 1981
Raquel Lacuesta



Fotografia històrica 1981
Raquel Lacuesta



Fotografia històrica 1981
Raquel Lacuesta

TORRE DEL PORTAL DE SOBRERROCA

M001.03

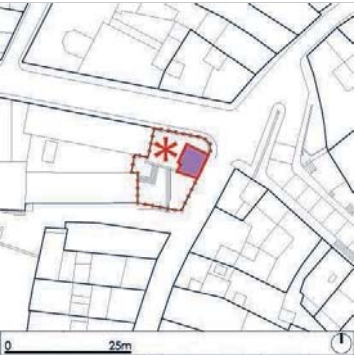
Altres denominacions

LOCALITZACIÓ

Àmbit zonal	1. Nucli Antic i Reforma	Codi INE	081136
Adreça/es	Carrer de Sobrerroca Carrer del Joc de la Pilota	nº	35 1
Coordenades UTM	x = 402609 y = 4620087	Identificació al plànol	6'
	Grafisme categoria	Delimitació bé	Entorn protecció

DADES CADASTRALS Referència cadastral 2601705DG0220A0001AQ

Il·la/Pol. 26017 Parcel·la 05 Titularitat Pública



Plànol de localització



Fotografia del bé

REGULACIÓ VIGENT

Instrument	Pla General de Manresa
Classificació	SISTEMES
Qualificació	D. ESPAIS LLIURES; D.3 Places i jardins urbans

CATALOGACIÓ EXISTENT

Categoria	BCIN
Procedència	Monument històric
Nº inventari	Registre. 1019
Nº reg/cat	R. Estatal R-I-51-5521
Data	22/04/1949
Altres	(Decret 22/04/1949, BOE 05/05/1949)

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Estil i Època	Arquitectura gòtica de defensa; X-XIII
Cronologia	
Autoria	
Context	Situada a la part nord del nucli antic, al començament del Carrer de Sobrerroca
Tipologia/Elements	Manresa va tenir diversos recintes de muralles que s'anaren expandint a mesura que la ciutat va créixer. El primer recinte, és dels segles X i XI, tancava el Puig Cardener (on després es va construir la Seu); el segle XII s'amplià per protegir els barris nascuts al voltant de Sant Miquel i del Mercadal, al segle XIII, va tornar a créixer pel costat del

TIPOLOGIA

Arquitectura militar i de defensa

CATALOGACIÓ PROPOSADA

Tipus de bé	Patrimoni arquitectònic
Classificació	Monument històric
Categoria	BCIN
Nº catàleg	
Nivell prot.	Integral
Altres prot.	

TORRE DEL PORTAL DE SOBRERROCA

M001.03

Mirable. Entre 1362 i 1383, es construí el darrer recinte emmurallat: es referen les anteriors muralles i s'amplià el nucli emmurallat fins a l'actual plaça de Valldaura i el carrer d'Arbonès, amb la qual cosa es protegia la vila nova que s'havia format en aquesta zona des de final del segle XIII. De les muralles, en queden poques restes visibles: diversos trams a l'entorn del Puig Cardener, al carrer de l'Apotecari, un torre del portal de Sobre-roca, un tram que es conserva sobre la Planeta a l'actual plaça d'Europa. S'ha localitzat també muralla a la plaça de Sant Domènec. De fet, la mateixa tipografia de Manresa palesa en bona part el recorregut de les muralles: carrers de la Muralla del carne, de la Muralla de Sant Domènec, de la Muralla de Sant Francesc.

Ús actual	Espai museístic
Ús original/altres	Torre de defensa

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Exterior	Bo
Façanes	Ben conservades
Cobertes	Ben conservada amb un nou tractament
Obertures	Ben conservades amb un nou tractament
Jardins/entorn	Bo
Interior	
Entorn de protecció	Entorn urbà condicionat i en bon estat.
Situació de risc	

CATALOGACIÓ

Elements	Es protegeix tot el conjunt de les muralles, incloent-hi l'emblemàtica Torre de Sobrerroca, com un dels elements referents del sistema defensiu, d'acord amb el que precisa la seva declaració com a BCIN.
Entorn protecció	Es protegeix tot l'àmbit d'acord amb el que consta en l'expedient de declaració de BCIN. La delimitació de l'entorn que apareix grafiada és provisional i resta subjecte al tractament que pugui determinar el Departament de Cultura.
Raons d'incorporació al catàleg	Queda justificat el manteniment del bé en el catàleg donada la seva importància històrica, artística i monumental. Malgrat l'entorn agressiu de la torre, cal destacar el seu valor representatiu com a testimoni de les construccions medievals manresanes, i més encara per ser l'única resta dels portals de les muralles.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

Qualsevol intervenció o actuació proposada estarà gestionada exclusivament pel Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (LPCC 9/1993)

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Descripció complementària	La torre de Sobrerroca, juntament amb una torre bessona situada a l'altre costat del carrer, formava part del portal que tancava el camí de Vic. El seu nom, igual que el del carrer, ve donat per la seva situació sobre una roca o codina natural. El portal formava part del circuit de muralles del segle XII i fou refet al voltant del 1370 juntament amb la resta de murs vells. Les torres d'aquest portal eren quadrangulars i es trobaven unides per una arcada al nivell del segon pis. El terra de davant del portal i el seu entorn foren empedrats el 1384. Cal pensar que el fossat en aquest tram de la ciutat era la torrentera que baixava del Puig Mercadal fins al torrent de Sant Ignasi per l'actual carrer del Joc de la Pilota. El 1464 s'aixecà un pont llevadís que permetia el pas per sobre del fossat. Al llarg de l'edat Mitjana i Moderna fou habitual llogar les torres dels portals com a vivendes privades. Els llogaters tenien l'obligació de tenir cura del tancament i l'obertura de les portes, així com d'acabar de construir el pis superior i la teulada i de deixar lliure la torre en cas de perill. El primer llogater conegut fou Jaume Solerferran, que fou convocat a
---------------------------	---

TORRE DEL PORTAL DE SOBRERROCA

M001.03

Inf. històrica

judici l'any 1380 pel Consell de la Ciutat en negar-se a acabar el cobriment de la torre. El 1382 el Consell trencà els tractes amb Solerferran i donà les dues torres del portal a Jaume Puig, que s'encarregaria d'obrir i tancar el portal. Algunes de les torres eren conegudes pel nom dels seus llogaters. Al segle XV el portal de Sobrerroca fou conegut com a portal de Na Seniosa i, més endavant, amb el nom de portal de Na Camps. El 1383 el Consell de la Ciutat ordenava construir un abeurador a tocar del portal de Sobrerroca.

De tot el conjunt de torres defensives amb que comptaven les muralles de la ciutat, la torre de Sobrerroca és la única que s'ha conservat dempeus fins als nostres dies. Originalment, la torre devia ser aixecada al segle XII, i formava part del segon circuit de muralles que tancaven la ciutat, però fou reforçada al voltant de 1370 juntament amb la resta de torres i murs vells de la ciutat. Aquesta torre anava acompanyada d'una torre bessona, situada a l'altra banda del carrer. Ambdues torres es trobaven unides per una arcada a la part superior, formant així un portal que protegia l'entrada a la ciutat per aquest sector. Al 1464 s'hi documenta un pont llevadís que devia permetre el pas del fossat. De les seves portes sortia el camí que des de Manresa anava fins a Vic. En arribar el segle XIX, la torre del portal de Sobrerroca havia quedat integrada dins dels habitatges que s'havien construït al voltant, i va ser redescoberta entorn al 1970, quan es va enderrocar la casa que l'amagava.

Bibliografia

- Les Muralles de Manresa. Itineraris per a la història de la ciutat. Opuscle editat per l'Ajuntament de Manresa, el Museu comarcal de Manresa, la Diputació de Barcelona i el Departament d'innovació, universitats i Empresa de la Generalitat de Catalunya. Manresa, 2010
- VALDENEBRO, Raquel (2001), "L'evolució urbana de Manresa i les seves muralles", a Manresa Medieval. Història, art i cultura a l'edat Mitjana, Amics de l'art Romànic, Manresa, p. 169-189.
- VALDENEBRO, Raquel (2002), "Les muralles de Manresa en el segle XIV", a Al voltant de la construcció de la Sèquia de Manresa, Demarcació Catalunya central del Col·legi d'Enginyers Industrial de Catalunya i Col·legi d'Enginyers Tècnics Industrials de Manresa, Manresa, p. 183-200
- J. Mª Gasol: "La història de Manresa, explicada als Infants", 1975 "Manresa". Gran Geografia Comarcal de Catalunya, Vol. 2
- J. Sarret: "Manresa, castell-ciutat", Manresa, 1916.

Observacions

Les excavacions arqueològiques han permès trobar-ne les restes a l'exterior de la torre actual. Aquest abeurador devia omplir-se amb aigua procedent de la Sèquia i desguassava directament a la torrentera. Els abeuradors eren uns elements molt importants que el Consell de la Ciutat controlava directament per tal garantir la qualitat de l'aigua i controlar les epidèmies.

Data de redacció: 1/7/2010

TORRE DEL PORTAL DE SOBRERROCA

M001.03



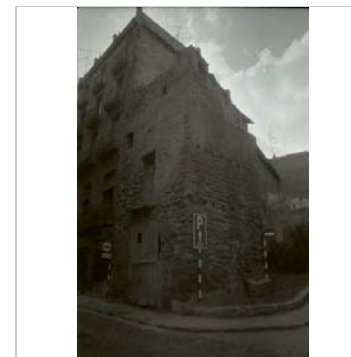
Vista aèria
Bing Maps



Fotografia històrica 1992
Raquel Lacuesta



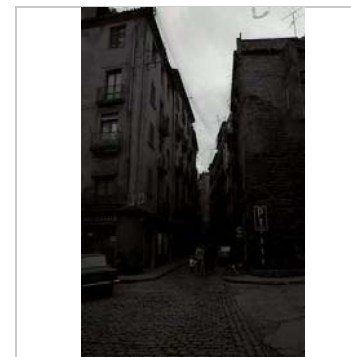
Fotografia històrica 1992
Raquel Lacuesta



Fotografia històrica 1981
Raquel Lacuesta



Fotografia històrica 1981
Raquel Lacuesta



Fotografia històrica 1981
Raquel Lacuesta

RESTES DE LA MURALLA A LA ZONA DEL CARRER ARBONÉS I DELS JUTJATS**M001.04**

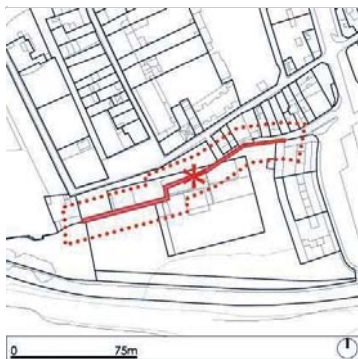
Altres denominacions

LOCALITZACIÓ

Àmbit zonal	1. Nucli Antic i Reforma	Codi INE	081136
Adreça/es	Carrer Arbonés Plaça Montserrat	nº	29-43
Coordenades UTM	x = 402217 y = 4619533	Identificació al plànol	6'
		Grafisme categoria	*
		Delimitació bé	—
		Entorn protecció	

DADES CADASTRALS Referència cadastral 2297029DG0129G0001HL

Illa/Pol. 22970 Parcel·la 29 Titularitat Pública



Plànol de localització



Fotografia del bé

REGULACIÓ VIGENT

Instrument	Pla General de Manresa
Classificació	SISTEMES
Qualificació	E. EQUIPAMENTS; E.0 Supramunicipal

CATALOGACIÓ EXISTENT

Categoria	BCIN
Procedència	Monument històric
Nº inventari	Registre. 1019
Nº reg/cat	R. Estatal R-I-51-5521
Data	22/04/1949
Altres	(Decret 22/04/1949, BOE 05/05/1949)

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Estil i Època	Arquitectura gòtica de defensa; XIV
Cronologia	1380-1390
Autoria	
Context	Situades a la part sud del nucli antic, al carrer Arbonés a l'alçada de la Plaça de Montserrat, espai on actualment hi ha ubicat els nous Jutjats.
Tipologia/Elements	Recentment s'han dut a terme noves troballes degut a la nova construcció dels Jutjats, fet que ha permès realitzar-hi una actuació arqueològica, deixant a la vista l'antiga muralla. Es

TIPOLOGIA

Arquitectura militar i de defensa

CATALOGACIÓ PROPOSADA

Tipus de bé	Patrimoni arquitectònic
Classificació	Monument històric
Categoria	BCIN
Nº catàleg	
Nivell prot.	Integral
Altres prot.	

RESTES DE LA MURALLA A LA ZONA DEL CARRER ARBONÉS I DELS JUTJATS**M001.04**

tracta d'un parament de blocs de pedra de mida mitjana, rectangulars i escairats quasi tots ells, formant filades molt regulars. No s'observen falques entre blocs i estaven lligats amb morter de calç. Aquesta barreja s'utilitzava per unir els carreus de pedra i donar solidesa. Observem com en la part superior de les muralles, posteriorment s'hi alça una altra estructura defensiva formada per carreus mitjans força irregulars.

Ús actual	Monument
Ús original/altres	Sistema defensiu

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Exterior	Correcte
Jardins/entorn	Correcte
Interior	
Entorn de protecció	Entorn urbà condicionat i en bon estat, ben integrat al nou edifici dels Jutjats
Situació de risc	

CATALOGACIÓ

Elements	Es protegeix tot el conjunt de les muralles, incloent-hi l'emblemàtica Torre de Sobrerroca, com un dels elements referents del sistema defensiu, d'acord amb el que precisa la seva declaració com a BCIN.
Entorn protecció	Es protegeix tot l'àmbit d'acord amb el que consta en l'expedient de declaració de BCIN. La delimitació de l'entorn que apareix grafiada és provisional i resta subjecte al tractament que pugui determinar el Departament de Cultura.
Raons d'incorporació al catàleg	Queda justificat el manteniment del bé en el catàleg donada la seva importància històrica, artística i monumental. Cal destacar el seu valor representatiu com a imatge testimonial del sistema de construccions de defensa de la ciutat vella, malgrat les transformacions sofertes en el temps i en l'espai.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

Qualsevol intervenció o actuació proposada estarà gestionada exclusivament pel Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (LPCC 9/1993)

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Descripció complementària	En aquest solar, de planta allargassada, s'han realitzat diverses intervencions arqueològiques motivades del projecte de construcció per part de l'Ajuntament de Manresa d'un edifici per a ubicar els jutjats municipals. El carrer Arbonés és un dels indrets per on recorrien les muralles baixmedievales de la ciutat, essent el límit meridional de la mateixa. Al llarg dels sondejors realitzats a tocar del mur de contenció de migdia s'ha evidenciat que conserva el clos murat del segle XIV, tot i que de manera molt discontinua. En la zona central del solar és on es conserva un major alçat del tram medieval, i per sobre del mur medieval en tots els sondejors es documenten reparacions i recreixements del mateix, realitzades en les següents centúries. De manera general, la muralla es va adaptant a la topografia del terreny, situant-se sobretot en el límit del cingle.
Inf. històrica	El carrer és documentat en 1261 com a Narbonés degut a la procedència d'una ciutadana, Elisanda Narbonés (de Narbona). L'aparició d'aquest tram de muralla comportà un reordenament del clos urbà; totes les cases van escurçar la llargada, el mur de la façana posterior es va veure obligat a retrocedir per tal de poder ubicar correctament el traçat de la muralla i mantenir el pas de ronda. Aquest camí de ronda, dit el "corredor del mur", era innegociable i la seva construcció afectava a tothom per igual. S'ha detectat que totes les cases hagueren de modificar la seva superfície per tal de donar pas al camí. El camí de ronda es pavimentà amb un reompliment de terres per unificar el nivell de circulació, i també es planificà un sistema de drenatge d'aigua, que desguassaven a fora de la muralla.
Bibliografia	- BENET, A / Les Vies de comunicació / Història de Manresa dels orígens al s. XI /

RESTES DE LA MURALLA A LA ZONA DEL CARRER ARBONÉS I DELS JUTJATS

M001.04

Manresa / 1985
- BENET, A / Diplomatar de la ciutat de Manresa / Barcelona / 1994
- DAURA, A.; GALOBART, J.; PIÑERO, J / El Cogulló / L'arqueologia al Bages / Manresa / 1995
- FERRER, L / Manresa al segle XVIII / Història del Bages / Manresa / Volum I / 1987
- MIQUEL, M.; VILA, J.M. / Darreres intervencions arqueològiques a les muralles de la ciutat de Manresa / Actes del I Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna, Igualada, 13-15 de novembre de 2001 / Igualada / 36-46 / 2000
- OLIVARES, D / Arqueologia medieval a Manresa / Manresa medieval. Història, art i cultura a l'Edat Mitjana / Manresa / 2001
- PALOL, J.M / Els carrers medievals de Manresa / Manresa Medieval. Història, Art i Cultura a l'Edat Mitjana / Manresa / 2001
- RIU-BARRERA, E / Urbanisme i arquitectura ciutadana. Tipus i evolució de les cases urbanes / L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura / Barcelona / Volum III: Dels Palaus a les masies / 2003
- VALDENEBRO, R / Les muralles de Manresa en el segle XI / La crisi de l'edat mitjana a la Catalunya central / Manresa / 1994
- VALDENEBRO, R / Les muralles de Manresa en el segle XIV / La crisi de la baixa edat mitjana a la comarca del Bages / Manresa / 1994

Observacions El tractament de qualsevol intervenció haurà de ser regulada pel Departament de Cultura

Data de redacció: 1/7/2010

RESTES DE LA MURALLA A LA ZONA DEL CARRER ARBONÉS I DELS JUTJATS

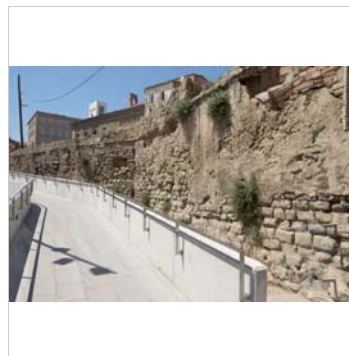
M001.04



Vista aèria
Bing Maps



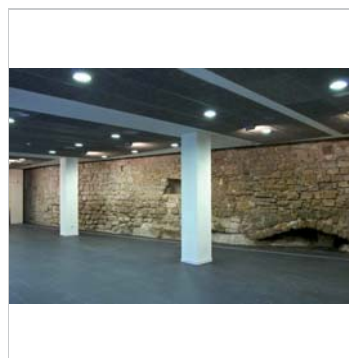
Ortofoto del bé
Bing Maps



Fotografia del bé



Fotografia del bé



La muralla a l'interior dels Jutjats
David Grau

RESTES DE LA MURALLA A LA ZONA DE LA SEU, CODINELLA I VIA SANT IGNASI

M001.05

Altres denominacions

LOCALITZACIÓ

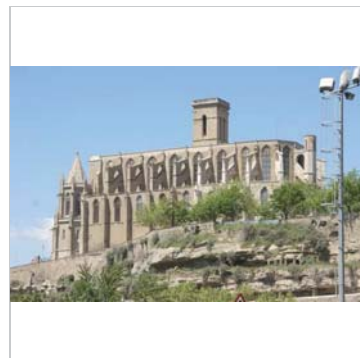
Àmbit zonal	1. Nucli Antic i Reforma	Codi INE	081136
Adreça/es	Carrer Codinella Carrer Via Sant Ignasi	nº	
Coordenades UTM	x = 402437 y = 4619533	Identificació al plànol	6'
		Grafisme categoria	*
		Delimitació bé	—
		Entorn protecció	

DADES CADASTRALS Referència cadastral 2598015DG0129G0001DL

Il·la/Pol. 25980 Parcel·la 15 Titularitat Pública



Plànol de localització



Fotografia del bé

REGULACIÓ VIGENT

Instrument	Pla General de Manresa
Classificació	SISTEMES
Qualificació	D. ESPAIS LLIURES; D.3 Places i jardins urbans

CATALOGACIÓ EXISTENT

Categoria	BCIN
Procedència	Monument històric
Nº inventari	Registre. 1019
Nº reg/cat	R. Estatal R-I-51-5521
Data	22/04/1949
Altres	(Decret 22/04/1949, BOE 05/05/1949)

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Estil i Època	Arquitectura romànica i gòtica de defensa; X-XIX
Cronologia	
Autoria	
Context	Situades a la part sud del nucli antic, a la zona que envolta el Parc de La Seu, aprofitant el desnivell del Puigcardener per la seva vessant sud-est.
Tipologia/Elements	Els diversos trams a l'entorn del Puig Cardener han patit recentment un procés de neteja urbanística i vegetal provocant que actualment la muralla que rodeja el Puigcardener

TIPOLOGIA

Arquitectura militar i de defensa

CATALOGACIÓ PROPOSADA

Tipus de bé	Patrimoni arquitectònic
Classificació	Monument històric
Categoria	BCIN
Nº catàleg	
Nivell prot.	Integral
Altres prot.	

RESTES DE LA MURALLA A LA ZONA DE LA SEU, CODINELLA I VIA SANT IGNASI

M001.05

s'hagi fet més visible.

El tram del Puigcardener, carrer Codinella i Via de Sant Ignasi és un parament format per carreus molt irregulars de mida mitjana, i on s'aprecien diversos períodes de reconstrucció de la mateixa muralla.

Ús actual	Monument
Ús original/altres	Sistema defensiu

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Exterior	Correcte
Jardins/entorn	Correcte
Interior	
Entorn de protecció	Entorn urbà condicionat i en bon estat.
Situació de risc	

CATALOGACIÓ

Elements	Es protegeix tot el conjunt de les muralles, incloent-hi l'emblemàtica Torre de Sobrerroca, com un dels elements referents del sistema defensiu, d'acord amb el que precisa la seva declaració com a BCIN.
Entorn protecció	Es protegeix tot l'àmbit d'acord amb el que consta en l'expedient de declaració de BCIN. La delimitació de l'entorn que apareix grafiada és provisional i resta subjecte al tractament que pugui determinar el Departament de Cultura.
Raons d'incorporació al catàleg	Queda justificat el manteniment del bé en el catàleg donada la seva importància històrica, artística i monumental. Cal destacar el seu valor representatiu com a imatge testimonial del sistema de construccions de defensa de la ciutat vella, malgrat les transformacions sofertes en el temps i en l'espai.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

Qualsevol intervenció o actuació proposada estarà gestionada exclusivament pel Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (LPCC 9/1993)

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Descripció complementària	El Puig Cardener és un turó que s'aixeca a la riba esquerra del riu Cardener al seu pas per Manresa, i des d'antic ha estat considerat com a nucli originari de la ciutat degut a que la seva ubicació constituïa un lloc d'habitatge permanent en una posició privilegiada. Cal pensar que, inicialment, el turó del Puig Cardener exercia les funcions de fortificació. Tot i que no se'n conserven restes, un primer circuit de muralles resseguiria la part superior del cim, adaptant-se a les irregularitats del terreny i protegit de forma exclusiva els edificis aixecats al turó. En cas de perill, els habitants dels barris dels voltants abandonarien les seves cases per refugiar-se dins de les muralles. Cal tenir present que l'aspecte del turó ha canviat molt al llarg dels segles. Originalment es tractava d'un turó molt més punxegut i irregular, on les construccions s'aixecaven de forma esglaonada, aprofitant les balmes i sortints de la roca. L'altiplà que apreciem actualment és fet al segle XIV per poder tenir una superfície planera on assentar l'edifici de la Seu. La muralla devia resseguir els cingles del turó. Aquest sector entre les muralles del Puigcardener fou conegut a l'Edat Mitjana com el fossat del Puig Cardener i rebia el nom de sotz val. Es tractava d'un fossat natural no excavat, aprofitant el desnivell. La documentació permet saber de l'existència de cases i corals que s'aixecaven a la falda de la mola, aprofitant les balmes. Les fotografies conservades dels anys 1930 i 1940 permeten veure encara cases i camins construïts sota el turó. El sender principal era conegut popularment amb el nom de camí dels Corals.
Inf. històrica	Un primer recinte emmurallat del segle X del qual no queden restes visibles que envoltava el turó del Puig Cardener, adaptant-se a la seva orografia irregular al voltant de la Seu. Estava habitat al seu interior i comptava amb una torre, anomenada vescomtal, que feia funcions de castell i, a través d'un coll intermedi permeté l'extensió de la ciutat cap el

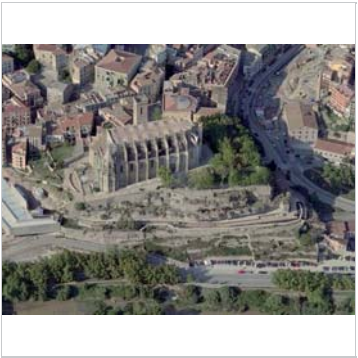
**RESTES DE LA MURALLA A LA ZONA DE LA SEU, CODINELLA I
VIA SANT IGNASI**

M001.05

Bibliografia	Raval de Sant Miquel, en una posició externa a la primera muralla. En el segle XII, un segon recinte murat fou aixecat de manera que encabia, en el seu interior, els turons del Puig Cardener i el Puig Mercadal i que englobava dos ravals construïts fora muralles: el de Sant Miquel i el de Sobrerroca. Finalment, es reforçà l'antic tram i s'hi afegí un tercer recinte, aixecat entre els anys 1362 i el 1380, obrint-se cap a ponent de la ciutat. - BENET, A / Les Vies de comunicació / Història de Manresa dels orígens al s. XI / Manresa / 1985 - BENET, A / Diplomatar de la ciutat de Manresa / Barcelona / 1994 - DAURA, A.; GALOBART, J.; PIÑERO, J / El Cogulló / L'arqueologia al Bages / Manresa / 1995 - FERRER, L / Manresa al segle XVIII / Història del Bages / Manresa / Volum I / 1987 - MIQUEL, M.; VILA, J.M. / Darreres intervencions arqueològiques a les muralles de la ciutat de Manresa / Actes del I Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna, Igualada, 13-15 de novembre de 2001 / Igualada / 36-46 / 2000 - OLIVARES, D / Arqueologia medieval a Manresa / Manresa medieval. Història, art i cultura a l'Edat Mitjana / Manresa / 2001 - PALOL, J.M / Els carrers medievals de Manresa / Manresa Medieval. Història, Art i Cultura a l'Edat Mitjana / Manresa / 2001 - RIU-BARRERA, E / Urbanisme i arquitectura ciutadana. Tipus i evolució de les cases urbanes / L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura / Barcelona / Volum III: Dels Palaus a les masies / 2003 - VALDENEBRO, R / Les muralles de Manresa en el segle XI / La crisi de l'edat mitjana a la Catalunya central / Manresa / 1994 - VALLDENEBRO, R / Les muralles de Manresa en el segle XIV / La crisi de la baixa edat mitjana a la comarca del Bages / Manresa / 1994
Observacions	El tractament de qualsevol intervenció haurà de ser regulada pel Departament de Cultura
Data de redacció:	1/7/2010

**RESTES DE LA MURALLA A LA ZONA DE LA SEU, CODINELLA I
VIA SANT IGNASI**

M001.05



Vista aèria
Bing Maps



Fotografia del bé



Fotografia del bé

RESTES DE LA FORTALESA AL PUIGTERRÀ

M002

Altres denominacions RESTES DE LA FORTALESA AL TURÓ DEL CASTELL

LOCALITZACIÓ

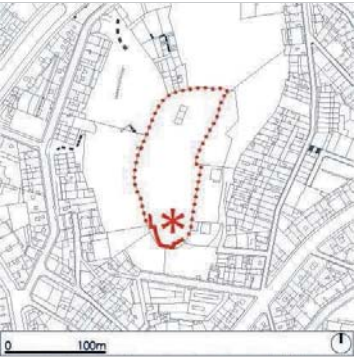
Àmbit zonal 5. Plaça de Catalunya, rodalies del Passeig i part nova del Remei Codi INE 081136

Adreça/es Parc de Puigterrà n°

Coordenades UTM x = 402497 Identificació al plànol 6 Delimitació bé —
y = 4620539 Grafisme categoria * Entorn protecció

DADES CADASTRALS Referència cadastral 25050C3DG0220A0001ZQ

Il·la/Pol. 25050 Parcel·la C3 Titularitat Pública



Plànol de localització



Fotografia del bé

REGULACIÓ VIGENT

Instrument Pla General de Manresa
Classificació SU (Sòl urbà)
Qualificació D. ESPAIS LLIURES; D.2 Parc urbà

CATALOGACIÓ EXISTENT

Categoria BCIN
Procedència Monument històric
N° inventari Registre. 1020 - MH
N° reg/cat R. Estatal R-I-51-5523
Data 22/04/1949
Altres (Decret 22/04/1949, BOE 05/05/1949)

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Estil i Època Arquitectura de defensa; Època medieval. Alta Edat Mitjana (Segles VIII-XII)
Cronologia
Autoria
Context Runes de la fortalesa situades en l'actual Parc de Puigterrà.
Tipologia/Elements
Ús actual Parc urbà
Ús original/altres Defensiu - Fortalesa

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Data impressió: 08/04/2011

Fitxes de béns arquitectònics

Pàgina 311 de 797

Document de caire informatiu que no conté la diligència d'aprovació definitiva.

RESTES DE LA FORTALESA AL PUIGTERRÀ

M002

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Exterior Correcte; Les restes han estat integrades degudament i de forma visible dins el Parc.

Interior

Entorn de protecció Al formar part d'un parc urbà, es reconeixen tots els elements defensius que hi resten de forma adequada i respectuosa; per tant l'entorn és configurat per tot el perímetre del propi parc.

Situació de risc

CATALOGACIÓ

Elements Es protegeix tot el conjunt de les restes del Castell, incloent-hi els elements, visibles o no, com a parts essencials per reinterpretar tot el sistema defensiu del Castell de Puigterrà.
Entorn protecció Es delimita un entorn de protecció coincident amb l'àrea intervinguda i recuperada com a Parc del Castell de Puigterrà. La delimitació de l'entorn que apareix grafiada és provisional i resta subjecte al tractament que pugui determinar el Departament de Cultura. La delimitació de l'entorn que apareix grafiada és provisional i resta subjecte al tractament que pugui determinar el Departament de Cultura.
Raons d'incorporació al catàleg Queda justificada la inclusió particular d'aquest bé en el catàleg donada la seva importància històrica i monumental. Malgrat que només es conserven unes restes, cal destacar el seu valor representatiu com a testimoni de les construccions defensives manresanes dutes a terme al Turó del Castell.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

Qualsevol intervenció o actuació proposada estarà gestionada exclusivament pel Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (LPCC 9/1993)

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Descripció complementària Al Puigterrà o al turó del Castell hi ha restes d'una fortalesa, que podria ésser d'un castell, fora del recinte ciutadà primitiu. Grans carreus, força ben escairats, constitueixen una romanalla d'antigor, dalt del Puigterrà, i, encara que es presumeixi que l'obra inicial pot ésser anterior a l'època medieval, inferim que en aquesta altura pogué estar situat el castell de Manresa, ciutat devastada pels sarraïns entre els anys 1000 i 1002.

Inf. històrica Pere Català creu que podria tractar-se del castell de Manresa destruït pels sarraïns entre el 1000 i el 1002: "Vastata est civitas Minorisa, destructae que sunt Ecclesiae et a fundamentis evulsae", segons un document del 1020, "El conde D. Sancho el Prior lo hizo levantar de nuevo en 1074, rodeándole de fuertes muros de piedra sillar, flanqueados de torres... Se le distinguía con el nombre de Castillo de Manresa (Mas i Casas). A la pregunta sobre la localització del castell de Manresa, l'historiador Sarret i Arbós contesta: "El puig del Mercadal (Carme) i el puig Cardoner, on s'aixeca avui la Seu, eren probablement les dues fortaleses dels primers temps". Al Puig Cardoner, hi hauria la paleòpolis; al Carme, la neàpolis, "lligant ambdós recintes amb fortes muralles defensades per torres circulars". "Del Puig Mercadal, se n'ha escrit alguna cosa, atribuint a Recared la fundació de son castell, que després va reedificar el comte Wifred". Un altre autor, Mas i Casas, va escriure: "En el año 1300, la ciudad de Manresa cedió a la orden del Monte Carmelo el castillo, que reedificó Recaredo en 590 para defensa de la población, en la cumbre de una colina que se eleva al norte de la ciudad. El conde Wifredo el Velloso al recobrarla de los árabes en 876, lo tuvo que reedificar".

Bibliografia - SARRET, J. / Manresa, castell-ciutat : estudi sobre'l provable emplaçament [sic] de la primitiva Manresa / Ajuntament / Manresa, 1916
- MAS, J.M. de / Ensayos-históricos sobre Manresa : precedido de un análisis de registros notariales del siglo XIV, y adicionados hasta el presente / Tipo-Litografía de Luis Roca / Manresa, 1882
- AA. DD. / Els Castells Catalans / Rafael Dalmau Ed. / Barcelona, 1976

Observacions Per la guerra civil fou considerat el lloc més indicat per a la construcció d'un refugi. En el seu interior s'hi van obrir una xarxa de galeries comunicades entre elles. Les obres van començar, tant per la banda del carrer de Circumval·lació com per la del carrer del Sol, per cinc boques diferents i el tipus de terreny obligà a fer-hi servir explosius.

Data impressió: 08/04/2011

Fitxes de béns arquitectònics

Pàgina 312 de 797

RESTES DE LA FORTALESA AL PUIGTERRÀ

M002

L'any 1936 es començà a muntar el centre emissor del castell de Puigterrà, que entrà en servei l'abril del 1937. Els estudis van romandre a l'Ateneu fins al 1952, quan es traslladaren a La Plana de l'Om.

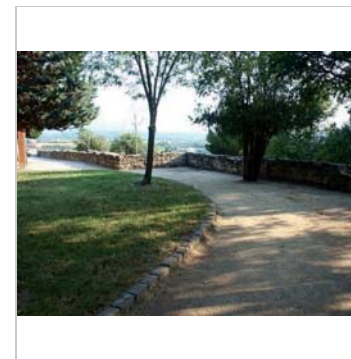
Data de redacció: 1/7/2010

RESTES DE LA FORTALESA AL PUIGTERRÀ

M002



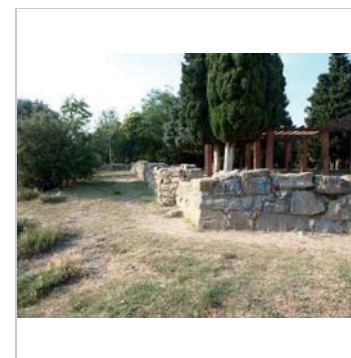
Vista aèria
Bing Maps



Fotografia del bé



Fotografia del bé



Fotografia del bé

TORRE DELS COMTALS

M003

Altres denominacions

LOCALITZACIÓ

Àmbit zonal - Codi INE 081136

Adreça/es Colònia Els Comtals. Antiga via de Boades a Manresa nº

Coordenades UTM x = 404116 Identificació al plànol 9 Delimitació bé —
y = 4617257 Grafisme categoria * Entorn protecció

DADES CADASTRALS Referència cadastral 08112A014001650000QJ

Il·la/Pol. 014 Parcel·la 00165 Titularitat Privada



Plànol de localització



Fotografia del bé

REGULACIÓ VIGENT

Instrument Pla General de Manresa
Classificació SISTEMES
Qualificació C. INFRAESTRUCTURES DE SERVEIS; C.2 Serveis mediambientals

CATALOGACIÓ EXISTENT

Categoria BCIN
Procedència Monument històric
Nº inventari Registre. 4038 - MH
Nº reg/cat R. Estatal 4038 - MH
Data 22/04/1949
Altres (Decret 22/04/1949, BOE 05/05/1949)

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Estil i Època Arquitectura romànica de defensa; XII
Cronologia
Autoria
Context Situada fora de Manresa, prop de la colònia dels Comtals o Comdals. Molt a prop de la línia dels Ferrocarrils de la Generalitat i uns 300 m al sud de la línia de RENFE.
Tipologia/Elements Torre de planta rectangular de 5,30 x 4,60 metres aproximadament. Té els vèrtex dirigits als quatre punts cardinals. Els murs estan construïts en paretat comú i amb carreus

TIPOLOGIA

Arquitectura militar i de defensa

CATALOGACIÓ PROPOSADA

Tipus de bé Patrimoni arquitectònic
Classificació Monument històric
Categoria BCIN
Nº catàleg
Nivell prot. Integral
Altres prot.

TORRE DELS COMTALS

M003

desiguals. Tenen una alçada de 9,20 metres dividits en tres pisos originalment. És parcialment enderrocada.

Ús actual En desús
Ús original/altres Torre defensiva

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Exterior Deficient
Façanes Deficients
Cobertes Esfondrada
Obertures Només en resta una a la façana de migjorn
Jardins/entorn Entorn paisatgístic referent
Interior Bo
Entorn de protecció Entorn natural amb bons referents paisatgístics.
Situació de risc

CATALOGACIÓ

Elements Es protegeix el bé en la seva totalitat.
Entorn protecció Es protegeix tot l'àmbit d'acord amb el que consta en l'expedient de declaració de BCIN.
Raons Queda justificat el manteniment del bé en el catàleg donada la seva importància històrica, artística, monumental i paisatgística. Element arqueològic representatiu de l'arquitectura defensiva medieval. Interessant fita visual com a element ornamental del paratge natural el que s'aixeca.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

Qualsevol Intervenció o actuació proposada estarà gestionada exclusivament pel Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (LPCC 9/1993)

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Inf. històrica Els orígens industrials dels Comtals arrenquen d'uns molins paperers instal·lats en aquell paratge. El 1804 es forma una societat entre Marià Sagristà i Joan Bta. Vilaseca per edificar i fer funcionar una fàbrica de filar cotó a la partida dels Comtals. La Guerra del Francès perjudicà molt a Vilaseca, inculpat d'afrancesat, i això portà a separar la societat explotant la fàbrica per separat. L'any 1816 tota la propietat passà a mans de Sagristà, però aquest es veié obligat l'any 1830 a cedir part del capital de la fàbrica al seu germà Josep Ignasi Sagristà, a causa del cobrament de la legítima que Marià no havia satisfet a Josep Ignasi. Finalment el fill de Marià, Francesc Sagristà i Font, en nom seu i en el dels descendents del seu oncle, la va vendre el 1861 a Vidal, Vallès i Solà per 240.000 rals. Fins l'any 1861 la propietat dels Comtals estava dividida. El 1854 Joaquim Abadal venia al seu nebot, Josep Solà i Abadal, els edificis, terra, mobles i utensilis d'un molí paperer, juntament amb la presa i el canal que condueix les aigües, en el punt referit dels "Comdals", a prop del Cardener. Aquesta venda va provocar la creació de la raó social "Vidal, Vallès i Solà", a la qual aquest últim aporta el conjunt de la finca recentment adquirida al seu oncle. Poc després la societat adquireix els drets d'ús d'un altre molí paperer, en terres veïnes, cedits per en Ramon Soler de la Plana, d'acord amb un cens convingut. Finalment, l'any 1861 i en aquest darrer molí, adquireixen la fàbrica a Francesc Sagristà Font.
La companyia fabril, dedicada al tèxtil, passà per diverses vicissituds internes i externes, entre elles la problemàtica social sorgida a l'època, que acabaren amb el desmembrament de la societat. Quedaren com a únics propietaris l'Ignasi Vidal i germans, amb dues activitats ben definides: la tèxtil, constituïda pel salt d'aigua i la maquinària procedent de Vidal i Vallès (Solà ja s'havia separat de l'empresa l'any 1866) i l'altra, la rústica, bàsicament dedicada al cultiu de les vinyes. El 1876 produïa 2.400 kg setmanals de fil de cotó i tenia 160 obrers ocupats, el 1880 feia funcionar 6.600 fusos, 26 cardes i 170 telers i el 1890, en una època molt conflictiva per al tèxtil català, Ignasi Vidal declarava només 4.600 fusos i 47 telers.

TORRE DELS COMTALS

M003

L'any 1917 els germans Ramon i Pere Bach Escofet, vinguts del Ter, adquiriren a la família Vidal la finca amb la colònia i la fàbrica dels Comtals. L'any següent aixecaren l'edifici conegut aleshores com a fàbrica nova. Els Bach, en instal·lar-se al Cardener, portaren immigració de la Colònia Roig de Ripoll, principalment els alts càrrecs de la fàbrica que explotaven al riu Ter. Els filats i teixits que fabricaren als Comtals portaven la marca "Galgo".

L'any 1942 s'instal·là als Comtals la firma Villa que tenien fàbriques a Rubí i Rellinars, reprenent una altra època de prosperitat i de treball que s'havia trencat en els anys de la Guerra Civil. Durant aquesta època s'aixecaren noves naus i es construí la parada dels ferrocarrils. L'ocupació laboral fou similar a la de l'època dels Bach, amb uns cinc-cents treballadors. Però la solidesa de la indústria regida per la firma Villa no es mantingué per molt anys i a l'any 1964 entrava en recessió fins a paralitzar totalment la fabricació tèxtil.

L'última gran empresa que s'instal·là als Comtals, l'any 1975, fou La Metalúrgica Tèxtil, que fins llavors estava instal·lada a l'antiga fàbrica de cal Lluvià al passeig de Manresa, dedicada a la fabricació de maquinària tèxtil. Aquesta empresa, que adquirí tot el complex, amplia amb nous edificis i modernitzà els accessos. L'any 1977 es convertia en Foneria Condals, encara present als Comtals si bé ocupa un nou solar a tocar dels habitatges.

Bibliografia

- X. Sitjes i Molins: "Els primers castells del Bages". Butll. CECB, 2ªèpoca, 31.27 ss.

Observacions

Data de redacció: 1/7/2010

TORRE DELS COMTALS

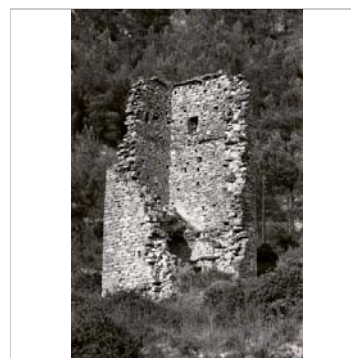
M003



Vista aèria
Bing Maps



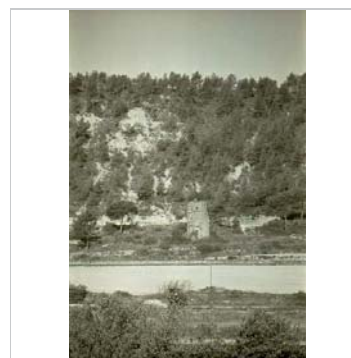
Fotografia històrica 1982
Raquel Lacuesta



Fotografia històrica 1982
Raquel Lacuesta



Fotografia històrica 1982
Raquel Lacuesta



Fotografia històrica 1982
Raquel Lacuesta



Fotografia històrica 1982
Raquel Lacuesta

TORRE DE SANTA CATERINA

M004

Altres denominacions

LOCALITZACIÓ

Àmbit zonal

-

Codi INE 081136

Adreça/es

Turó de Santa Caterina. A 400 m del km 0,9 de la Carretera
Manresa-Igualada

Coordenades UTM x = 402478
y = 4619384

Identificació al plànol 6
Grafisme categoria *

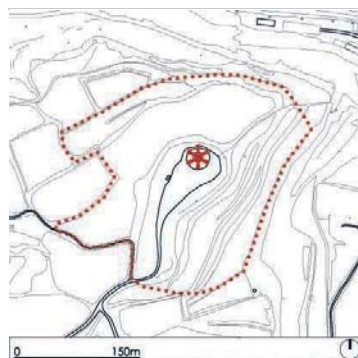
Delimitació bé
Entorn protecció

DADES CADASTRALS Referència cadastral 08112A015000570000QY

Il·la/Pol. 015

Parcel·la 00057

Titularitat Pública



Plànol de localització



Fotografia del bé

REGULACIÓ VIGENT

Instrument Pla General de Manresa
Classificació SISTEMES
Qualificació D. ESPAIS LLIURES; D.1 Gran parc

CATALOGACIÓ EXISTENT

Categoria BCIN
Procedència Monument històric
Nº inventari Registre. 4037 - MH
Nº reg/cat R. Estatal 4037 - MH
Data 22/04/1949
Altres (Decret 22/04/1949, BOE 05/05/1949)

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Estil i Època Arquitectura gòtica de defensa; XIX

Cronologia

Autoria

Context

Situada al sud del nucli urbà, a la zona de la Guia-Santa Caterina, elevada respecte el centre de la ciutat, en un entorn agrari i en un magnífic indret per a la contemplació del paisatge urbà de Manresa.

Tipologia/Elements Torre circular de tres pisos d'alçada de planta circular i de grossos murs de secció

TIPOLOGIA

Arquitectura militar i de defensa

CATALOGACIÓ PROPOSADA

Tipus de bé Patrimoni arquitectònic
Classificació Monument històric
Categoria BCIN
Nº catàleg
Nivell prot. Integral
Altres prot.

TORRE DE SANTA CATERINA

M004

decreixent en alçada. Presenta façana amb murs llisos, amb petites obertures (espitlleres distribuïdes pel perímetre). Una única porta allindada. No té coberta. És envoltada d'una petita vall.

Ús actual

En desús

Ús original/altres

Torre defensiva

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Exterior Correcte
Façanes Correcte, Han estat reparades
Cobertes Desapareguda
Obertures Deficient
Jardins/entorn Bo

Interior

Entorn de protecció Tot i que l'estat de l'entorn és bo, les restes de la torre de defensa apareixen sense referents documentals. Caldria donar un tractament específic, documental, per tal de potenciar la qualitat cultural del bé.

Situació de risc

Vandalisme;

CATALOGACIÓ

Elements Es protegeix el bé en la seva totalitat.
Entorn protecció Es protegeix tot l'àmbit d'acord amb el que consta en l'expedient de declaració de BCIN i, en especial els valors paisatgístics que disposa el bé. Com una de les fites de la ciutat, amb una privilegiada panoràmica sobre el nucli urbà, cal redactar un projecte d'acondicionament de l'entorn que comporti millores en l'accessibilitat, documentació didàctica i major rellevància com a element patrimonial referenciator de la imatge de Manresa. La delimitació de l'entorn que apareix grafiada és provisional i resta subjecte al tractament que pugui determinar el Departament de Cultura.
Raons d'incorporació al catàleg Queda justificat el manteniment del bé en el catàleg donada la seva importància històrica, artística, monumental i paisatgística. Caldrà procedir a la seva senyalització. President el Turó de Santa Caterina, constitueix un únic exemple de l'arquitectura militar de començament del XIX a la població. Cal valorar les seves possibilitats com a centre escènic d'un lloc d'esbarjo. Fita visual.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

Qualsevol intervenció o actuació proposada estarà gestionada exclusivament pel Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (LPCC 9/1993)

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

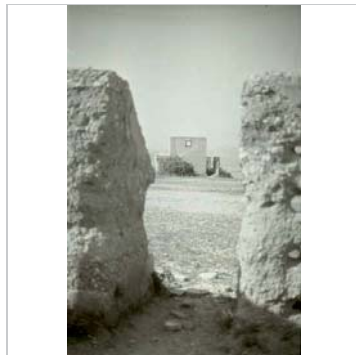
Descripció complementària La Torre de Santa Caterina i el seu entorn, ha estat restaurada pels tallers ocupacionals 2005-06 que promou l'Ajuntament de Manresa en els mesos de setembre a novembre de 2006.
Inf. històrica Construcció del segle XIX, probablement de la I guerra Carlina (1836)
Bibliografia - M. Canyelles: "Descripció de la grandesa i antiquitats de la ciutat de Manresa". Manresa 1896. Col. Biblioteca Històrica Manresana. Tom. I - C. Cornet: "Guía del viajero en manresa y Cardona", Barcelona, 1860
Observacions
Data de redacció: 1/7/2010

TORRE DE SANTA CATERINA

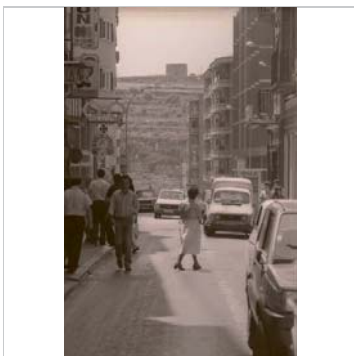
M004



Vista aèria
Bing Maps



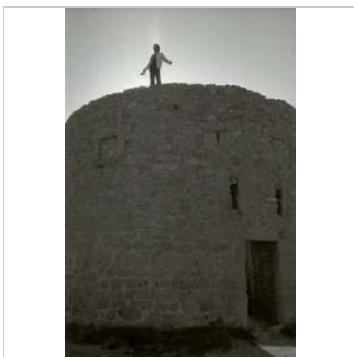
Fotografia històrica
Raquel Lacuesta



Fotografia històrica
Raquel Lacuesta



Fotografia històrica 1981
Raquel Lacuesta



Fotografia històrica
Raquel Lacuesta

REFUGI ANTIAERI DE PUIGTERRÀ

M005

Altres denominacions

LOCALITZACIÓ

Àmbit zonal Parc del Castell de Puigterrà

Codi INE 081136

Adreça/es

nº

Coordenades UTM x =
y =

Identificació al plànol
Grafisme categoria *

Delimitació bé
Entorn protecció

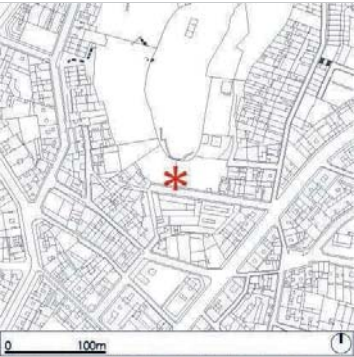
DADES CADASTRALES Referència cadastral 25050B8DG0220A0001EQ

Il·la/Pol. 25050

Parcel·la B8

Titularitat

Pública



Plànol de localització



Fotografia de l'entorn del bé

REGULACIÓ VIGENT

Instrument Pla General de Manresa

Classificació

Qualificació ;

CATALOGACIÓ EXISTENT

Categoria

Procedència

Nº inventari

Nº reg/cat

Data

Altres

TIPOLOGIA

Arquitectura militar i de defensa

CATALOGACIÓ PROPOSADA

Tipus de bé Patrimoni arquitectònic

Classificació Estructures urbanes de defensa civil

Categoria BCIL

Nº catàleg

Nivell prot. Parcial

Altres prot.

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Estil i Època Arquitectura de defensa; Època contemporània. Segle XX

Cronologia 1937-1939

Autoria

Context El refugi està integrat a la base del conjunt de les restes del Castell de Puigterrà, a partir de diverses galeries obertes en el subsol.

Tipologia/Elements A l'interior del subsòl hi ha una xarxa de galeries comunicades entre si. Existeixen cinc boques diferents perforades en un substrat rocallós de manera que les galeries s'acomoden, en mida i longitud, a la dificultat del terreny i a la seva capacitat defensiva.

Ús actual En desús

Ús original/altres Refugi antiaeri

REFUGI ANTIAERI DE PUIGTERRÀ

M005

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Exterior

Bo

Interior

Dolent; És perillós introduir-se a l'interior d'aquestes galeries, per la seva configuració laberíntica i el seu estat d'abandonament.

Entorn de protecció

Correcte. Dominat pels dos vials importants de circulació: el carrer de Circumval·lació i el carrer del Sol.

Situació de risc

Abandonament

CATALOGACIÓ

Elements

S'ha de protegir el conjunt del refugi en la seva totalitat degut a la importància històrica que té per la ciutat, mantenint-ne aquells elements característics.

Entorn protecció

Es protegeix l'àmbit d'accés al refugi i el seu entorn immediat, de manera visual i condicionat a la recuperació, quan sigui possible, del bé patrimonial i a la seva adequació - en paral·les- a nous usos.

Raons d'incorporació al catàleg

La importància històrica dels refugis és un fet innegable i s'inclou en el procés de memòria històrica que viu la societat catalana per rememorar la Guerra Civil ocorreguda entre els anys 1936 i 1939.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

Tipus d'intervenció

Obres de manteniment i conservació, consolidació, reforma, rehabilitació o gran rehabilitació, d'acord amb el PGM

Exterior

Es permet la modificació per condicionar l'accés

Interior

Es permet la modificació; Restauració tipològica adequada a fi de preservar i revaloritzar les parts o elements destacats de l'estructura civil defensiva. De cara a l'establiment com espai visitable es podran portar a terme obres de consolidació, reforma i rehabilitació.

Entorn de protecció

No es permet cap intervenció que desfiguri o malmeti la imatge exterior del bé protegit i de l'entorn urbà on se situa, llevat de la pròpia adequació de l'accessibilitat derivada d'un projecte general d'intervenció arquitectònica i de recuperació com a bé patrimonial.

Altres intervencions

Cal garantir la seva estabilitat i consolidació. En el moment que es plantegi qualsevol intervenció i per tal de garantir i acreditar el coneixement del bé en el seu context històric i les tècniques constructives aplicades, es requerirà un estudi patrimonial que reculli els aspectes i detalls més inherents al seu caràcter patrimonial (memòria, aixecament de l'estat actual de la zona d'intervenció, recull de documentació històrica -estudi dels expedients d'obres per tenir documentades totes les modificacions o les possibles transformacions sofertes- i reportatge fotogràfic actual).

Usos permesos

Els que determina el Pla General de Manresa

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Descripció complementària

Als inicis de la guerra civil del 36 encara es podia veure el castell de Puigterrà en runes. Avui només queden les restes del que era una paret del castell. Per la guerra civil fou considerat el lloc més indicat per a la construcció d'un refugi. En el seu interior s'hi van obrir una xarxa de galeries comunicades entre elles. Les obres van començar, tant per la banda del carrer de Circumval·lació com per la del carrer del Sol, per cinc boques diferents i el tipus de terreny obligà a fer-hi servir explosius. L'any 1936 es començà a muntar el centre emissor del castell de Puigterrà, que entrà en servei l'abril del 1937. Els estudis van romandre a l'Ateneu fins al 1952, quan es traslladaren a La Plana de l'Om.

REFUGI ANTIAERI DE PUIGTERRÀ

M005

Inf. històrica

La qüestió dels refugis per a protegir els ciutadans en cas de bombardeigs fou el que més preocupà la Junta i aquell pel qual s'esmerçaren més esforços. El treball adquirí dues vessants: la construcció de nous refugis i l'habilitació dels nombrosos refugis ja existents, especialment als soterranis i a les plantes baixes de les cases particulars, dels establiments, de les fàbriques i qualsevol altre espai de la ciutat. Després d'una crida a tots els propietaris perquè declarassin aquests locals, foren inspeccionats tots i s'indicaren quines obres de reparació i de neteja s'havien d'efectuar obligatòriament i quines mesures s'havien d'aplicar per a utilitzar-los de refugi. Finalment, es confeccionà un fitxer de tots els indrets acceptats com a refugis, en què eren indicades la situació, les dimensions, la capacitat, etc. Aquesta relació, datada el 31 de març del 1937, ofería un total de 205 refugis i una capacitat total prevista de més de 26.000 ocupants. Els més grans eren els d'algunes fàbriques i magatzems. Era previst d'aixoplugar 1.600 ciutadans a la Fàbrica Nova, 1.050 als magatzems Jorba i 1.000 a la farinera La Florinda. Al parc de bombers se n'hi podien arrecerar 500 i al túnel dels Ferrocarrils Catalans del sector de Viladordis, 3.200. La immensa majoria d'aquests refugis, però, eren de cases particulars. El carrer del Balç i els soterranis medievals del carrer de Sobrerroca i de la plaça Major podien oferir protecció a bona part dels ciutadans del barri antic. Immediatament col·locaren indicadors de tots els refugis.

Bibliografia

- ALOY, J - GASOL, P. (2008) Bombes franquistes sobre Manresa, Ajuntament de Manresa.

www.memoria.cat/bombardeigs

Observacions

Com que els espais aptes per a refugis eren insuficients per a acollir tota la població en cas d'un possible bombardeig, la Junta de Defensa, immediatament després de constituir-se, indicà al Consell Municipal la necessitat de construir-ne urgentment de nous. El mateix desembre de 1936, obrers especialitzats inscrits a les brigades de l'atur forçós iniciaren les obres als dos primers indrets triats com a refugis: el turó de Puigterrà i el parc de bombers. La muntanya de Puigterrà, indret conegut també amb el nom del Castell, fou considerat el lloc més indicat: era cèntric i, a més, l'obertura al seu interior d'una xarxa de galeries comunicades entre elles podia proporcionar protecció a molts ciutadans, ja que s'hi preveia una superfície útil d'uns dos mil metres quadrats. Les obres van començar, tant per la banda del carrer de Circumval·lació com per la del carrer del Sol.

Data de redacció:

1/7/2010

REFUGI ANTIAERI DE PUIGTERRÀ

M005



Vista aèria
Bing Maps

REFUGI ANTIAERI DEL GRUP ESCOLAR "RENAIXENÇA"

M006

Altres denominacions

LOCALITZACIÓ

Àmbit zonal 5. Plaça de Catalunya, rodalies del Passeig i part nova del Remei Codi INE 081136

Adreça/es Plaça de la Independència nº 1

Coordenades UTM x = 402083 Identificació al plànol 6 Delimitació bé —
y = 4620329 Grafisme categoria * Entorn protecció

DADES CADASTRALES Referència cadastral 2104603DG0220A0001ZQ

Il·la/Pol. 21046 Parcel·la 03 Titularitat Pública



Plànol de localització



Fotografia del bé

REGULACIÓ VIGENT

Instrument Pla General de Manresa
Classificació SU (Sòl urbà)
Qualificació E. EQUIPAMENTS; Sistema d'equipament educatiu

TIPOLOGIA

Arquitectura militar i de defensa

CATALOGACIÓ EXISTENT

Categoria
Procedència
Nº inventari
Nº reg/cat
Data
Altres

CATALOGACIÓ PROPOSADA

Tipus de bé Patrimoni arquitectònic
Classificació Estructures urbanes de defensa civil
Categoria BCIL
Nº catàleg
Nivell prot. Parcial
Altres prot.

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Estil i Època Arquitectura de defensa; Època contemporània. Segle XX
Cronologia 1937-1939
Autoria
Context El refugi està integrat en el conjunt d'edificacions que conformen l'escola Renaixença de Manresa.
Tipologia/Elements Refugi situat al pis inferior de l'escola Renaixença, de planta quadrangular, dividit en diversos espais i passadissos. Es pot observar perfectament la zona dels lavabos i altres elements com el sistema d'enllumenat.
Ús actual En desús

REFUGI ANTIAERI DEL GRUP ESCOLAR "RENAIXENÇA"

M006

Ús original/altres Refugi antiaeri

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Exterior Bo
Interior Dolent; Pateix gran humitat i s'hi hauria de dur a terme una neteja a fons.
Situació de risc Abandonament

CATALOGACIÓ

Elements S'ha de protegir el conjunt del refugi en la seva totalitat degut a la importància històrica que té per la ciutat, mantenint-ne aquells elements característics com són la distribució de murs i parets interiors, les diverses zones de serveis i el sistema d'enllumenat i telefònic originari.
Entorn protecció Es protegeix l'àmbit d'accés al refugi i el seu entorn immediat, de manera visual i condicionat a la recuperació, quan sigui possible, del bé patrimonial i a la seva adequació - en paral·lel - a nous usos.
Raons d'incorporació al catàleg La importància històrica dels refugis és un fet innegable i s'inclou en el procés de memòria històrica que viu la societat catalana per rememorar la Guerra Civil ocorreguda entre els anys 1936 i 1939.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

Tipus d'intervenció Obres de manteniment i conservació, consolidació, reforma, rehabilitació o gran rehabilitació, d'acord amb el PGM
Exterior Es permet la modificació per condicionar l'accés; Les intervencions han d'anar condicionades, en paral·lel, a la recuperació dels valors originals de l'Escola Renaixença (emmarcada en el període del GATCPAC) d'acord amb la documentació històrica aportada, així com afavorir una correcta integració del Refugi.
Interior Es permet la modificació; Restauració tipològica adequada a fi de preservar i revaloritzar les parts o elements destacats de l'estructura civil defensiva. De cara a l'establiment com espai visitable es podran portar a terme obres de consolidació, reforma i rehabilitació.
Entorn de protecció No es permet cap intervenció que desfiguri o malmeti la imatge exterior del bé protegit i de l'entorn urbà on se situa, llevat de la pròpia adequació de l'accessibilitat derivada d'un projecte general d'intervenció arquitectònica i de recuperació com a bé patrimonial.
Altres intervencions La seva adequació haurà de ser compatible amb la recuperació de la configuració dels patis de l'escola. Cal garantir la seva estabilitat i consolidació. En el moment que es plantegi qualsevol intervenció i per tal de garantir i acreditar el coneixement del bé en el seu context històric i les tècniques constructives aplicades, es requerirà un estudi patrimonial que reculli els aspectes i detalls més inherents al seu caràcter patrimonial (memòria, aixecament de l'estat actual de la zona d'intervenció, recull de documentació històrica -estudi dels expedients d'obres per tenir documentades totes les modificacions o les possibles transformacions sofertes- i reportatge fotogràfic actual).
Usos permesos Els que determina el Pla General de Manresa

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Inf. històrica La qüestió dels refugis per a protegir els ciutadans en cas de bombardeigs fou el que més preocupà la Junta i aquell pel qual s'esmerçaren més esforços. El treball adquirí dues

REFUGI ANTIAERI DEL GRUP ESCOLAR "RENAIXENÇA"

M006

vessants: la construcció de nous refugis i l'habilitació dels nombrosos refugis ja existents, especialment als soterranis i a les plantes baixes de les cases particulars, dels establiments, de les fàbriques i qualsevol altre espai de la ciutat. Després d'una crida a tots els propietaris perquè declarassin aquests locals, foren inspeccionats tots i s'indicaren quines obres de reparació i de neteja s'hi havien d'efectuar obligatòriament i quines mesures s'hi havien d'aplicar per a utilitzar-los de refugi. Finalment, es confeccionà un fitxer de tots els indrets acceptats com a refugis, en què eren indicades la situació, les dimensions, la capacitat, etc. Aquesta relació, datada el 31 de març del 1937, ofería un total de 205 refugis i una capacitat total prevista de més de 26.000 ocupants. Els més grans eren els d'algunes fàbriques i magatzems. Era previst d'aixoplugar 1.600 ciutadans a la Fàbrica Nova, 1.050 als magatzems Jorba i 1.000 a la farinera La Florinda. Al parc de bombers se n'hi podien arrecerar 500 i al túnel dels Ferrocarrils Catalans del sector de Viladordis, 3.200. La immensa majoria d'aquests refugis, però, eren de cases particulars. El carrer del Balç i els soterranis medievals del carrer de Sobrerroca i de la plaça Major podien oferir protecció a bona part dels ciutadans del barri antic. Immediatament col·locaren indicadors de tots els refugis.

Bibliografia - ALOY, J - GASOL, P. (2008) Bombes franquistes sobre Manresa, Ajuntament de Manresa.

www.memoria.cat/bombardeigs

Observacions

Data de redacció: 1/7/2010

REFUGI ANTIAERI DEL GRUP ESCOLAR "RENAIXENÇA"

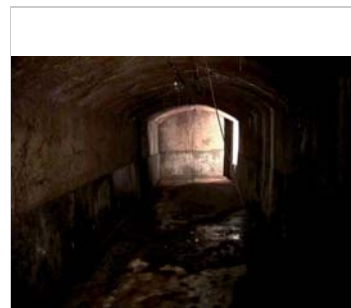
M006



Vista aèria
Bing Maps



Fotografia de l'interior



Fotografia de l'interior



Fotografia històrica
Raquel Lacuesta



Fotografia de l'interior

REFUGI ANTIAERI DE LA PLAÇA EUROPA

M007

Altres denominacions

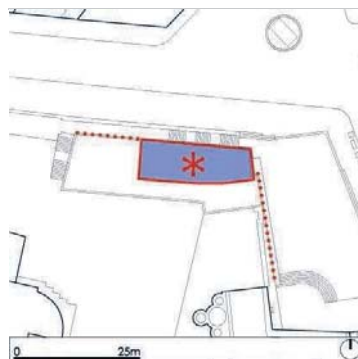
LOCALITZACIÓ

Àmbit zonal 1. Nucli Antic i Reforma Codi INE 081136
Adreça/es Plaça Europa n° s/n

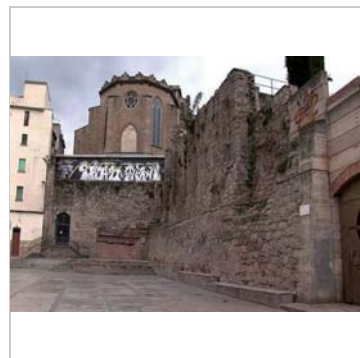
Coordenades UTM x = 402500 Identificació al plànol 6' Delimitació bé —
y = 4620118 Grafisme categoria * Entorn protecció

DADES CADASTRALES Referència cadastral -

Illa/Pol. - Parcel·la - Titularitat



Plànol de localització



Fotografia de context

REGULACIÓ VIGENT

Instrument Pla General de Manresa
Classificació SU (Sòl urbà)
Qualificació 1. NUCLI ANTIC; 1a. Recinte murat

CATALOGACIÓ EXISTENT

Categoria
Procedència
N° inventari
N° reg/cat
Data
Altres

TIPOLOGIA

Arquitectura militar i de defensa

CATALOGACIÓ PROPOSADA

Tipus de bé Patrimoni arquitectònic
Classificació Estructures urbanes de defensa civil
Categoria BCIL
N° catàleg
Nivell prot. Parcial
Altres prot.

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Estil i Època Arquitectura de defensa; Època contemporània. Segle XX
Cronologia 1937-1939
Autoria
Context El refugi està integrat en l'estructura que sosté la plaça Milcentenari, a peu de carrer de la plaça Europa, on abans hi havia l'antic parc de bombers de la ciutat.
Tipologia/Elements Passadís d'uns 50-60 metres de profunditat que recorre tota la muralla del Carme pel seu interior. Actualment s'utilitza com a magatzem pels pagesos que venen els productes a la plaça Europa.
Ús actual En desús

REFUGI ANTIAERI DE LA PLAÇA EUROPA

M007

Ús original/altres Refugi antiaeri

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Exterior Bo
Interior Dolent; Pateix gran humitat i s'hi hauria de dur a terme una neteja a fons.
Situació de risc Abandonament

CATALOGACIÓ

Elements S'ha de protegir el conjunt del refugi en la seva totalitat degut a la importància històrica que té per la ciutat, mantenint-ne aquells elements característics.
Entorn protecció Es protegeix l'àmbit d'accés al refugi i el seu entorn immediat, de manera visual i condicionat a la recuperació, quan sigui possible, del bé patrimonial i a la seva adequació - en paral·lel- a nous usos.
Raons d'incorporació al catàleg La importància històrica dels refugis és un fet innegable i s'inclou en el procés de memòria històrica que viu la societat catalana per rememorar la Guerra Civil ocorreguda entre els anys 1936 i 1939.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

Tipus d'intervenció Obres de manteniment i conservació, consolidació, reforma, rehabilitació o gran rehabilitació, d'acord amb el PGM
Exterior Es permet la modificació per condicionar l'accés
Interior Es permet la modificació; Restauració tipològica adequada a fi de preservar i revaloritzar les parts o elements destacats de l'estructura civil defensiva. De cara a l'establiment com espai visitable es podran portar a terme obres de consolidació, reforma i rehabilitació.
Entorn de protecció No es permet cap intervenció que desfiguri o malmeti la imatge exterior del bé protegit i de l'entorn urbà on se situa, llevat de la pròpia adequació de l'accessibilitat derivada d'un projecte general d'intervenció arquitectònica i de recuperació com a bé patrimonial.
Altres intervencions Cal garantir la seva estabilitat i consolidació. En el moment que es plantegi qualsevol intervenció i per tal de garantir i acreditar el coneixement del bé en el seu context històric i les tècniques constructives aplicades, es requerirà un estudi patrimonial que reculli els aspectes i detalls més inherents al seu caràcter patrimonial (memòria, aixecament de l'estat actual de la zona d'intervenció, recull de documentació històrica -estudi dels expedients d'obres per tenir documentades totes les modificacions o les possibles transformacions sofertes- i reportatge fotogràfic actual).
Usos permesos Els que determina el Pla General de Manresa

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Inf. històrica La qüestió dels refugis per a protegir els ciutadans en cas de bombardeigs fou el que més preocupà la Junta de Defensa de la Ciutat aquell pel qual s'esmerçaren més esforços. El treball adquirí dues vessants: la construcció de nous refugis i l'habilitació dels nombrosos refugis ja existents, especialment als soterranis i a les plantes baixes de les cases particulars, dels establiments, de les fàbriques i qualsevol altre espai de la ciutat. Després d'una crida a tots els propietaris perquè declarassin aquests locals, foren inspeccionats tots i s'indicaren quines obres de reparació i de neteja s'hi havien d'efectuar obligatòriament i quines mesures s'hi havien d'aplicar per a utilitzar-los de refugi. Finalment, es confeccionà un fitxer de tots els indrets acceptats com a refugis, en què eren indicades la situació, les dimensions, la capacitat, etc. Aquesta relació, datada el 31

REFUGI ANTIAERI DE LA PLAÇA EUROPA

M007

de març del 1937, oferia un total de 205 refugis i una capacitat total prevista de més de 26.000 ocupants. Els més grans eren els d'algunes fàbriques i magatzems. Era previst d'aixoplugar 1.600 ciutadans a la Fàbrica Nova, 1.050 als magatzems Jorba i 1.000 a la farinera La Florinda. Al parc de bombers se n'hi podien arrecerar 500 i al túnel dels Ferrocarrils Catalans del sector de Viladordis, 3.200. La immensa majoria d'aquests refugis, però, eren de cases particulars. El carrer del Balç i els soterranis medievals del carrer de Sobrerroca i de la plaça Major podien oferir protecció a bona part dels ciutadans del barri antic. Immediatament col·locaren indicadors de tots els refugis.

Bibliografia - ALOY, J - GASOL, P. (2008) Bombes franquistes sobre Manresa, Ajuntament de Manresa.

www.memoria.cat/bombardeigs

Observacions

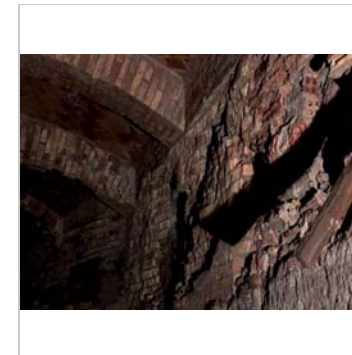
Data de redacció: 1/7/2010

REFUGI ANTIAERI DE LA PLAÇA EUROPA

M007



Vista aèria
Bing Maps



Fotografia de detall



Fotografia de l'interior

REFUGI ANTIAERI DE L'ESTACIÓ DE MANRESA ALTA

M008

Altres denominacions

LOCALITZACIÓ

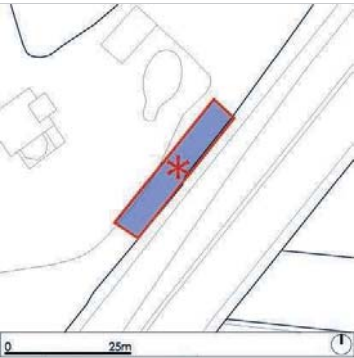
Àmbit zonal 11. Ambients, conjunts o elements protegits en Sòl No Urbanitzable Codi INE 081136 (SNU)

Adreça/es Sota la Torre de l'Alberti, a tocar de la via n°

Coordenades UTM x = 403402 Identificació al plànol 6 Delimitació bé —
y = 4621340 Grafisme categoria * Entorn protecció

DADES CADASTRALS Referència cadastral 3313007DG0231A0001FX

Il·la/Pol. 33130 Parcel·la 07 Titularitat



Plànol de localització



Fotografia de context

REGULACIÓ VIGENT

Instrument Pla General de Manresa
Classificació SISTEMES
Qualificació D. ESPAIS LLIURES; D.3 Places i jardins urbans

CATALOGACIÓ EXISTENT

Categoria
Procedència
N° inventari
N° reg/cat
Data
Altres

TIPOLOGIA

Arquitectura militar i de defensa

CATALOGACIÓ PROPOSADA

Tipus de bé Patrimoni arquitectònic
Classificació Estructures urbanes de defensa civil
Categoria BCIL
N° catàleg
Nivell prot. Parcial
Altres prot.

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Estil i Època Arquitectura de defensa; Època contemporània. Segle XX
Cronologia 1937-1939
Autoria
Context Refugi situat en un dels murs de contenció de la zona de la torre Alberti. Pertany a les estructures de contenció de les vies dels FFGG, en la via que va direcció a Sant Fruitós.
Tipologia/Elements No s'hi ha pogut accedir
Ús actual En desús
Ús original/altres Refugi antiaeri

REFUGI ANTIAERI DE L'ESTACIÓ DE MANRESA ALTA

M008

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Exterior Bo
Interior
Situació de risc Risc de possibles esclavissades

CATALOGACIÓ

Elements S'ha de protegir el conjunt del refugi en la seva totalitat degut a la importància històrica que té per la ciutat, mantenint-ne aquells elements característics.
Entorn protecció Es protegeix l'àmbit d'accés al refugi i el seu entorn immediat, de manera visual i condicionat a la recuperació, quan sigui possible, del bé patrimonial i a la seva adequació - en paral·lel - a nous usos.
Raons d'incorporació al catàleg La importància històrica dels refugis és un fet innegable i s'inclou en el procés de memòria històrica que viu la societat catalana per rememorar la Guerra Civil ocorreguda entre els anys 1936 i 1939.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

Tipus d'intervenció Obres de manteniment i conservació, consolidació, reforma, rehabilitació o gran rehabilitació, d'acord amb el PGM
Exterior Es permet la modificació per condicionar l'accés
Interior Es permet la modificació; Restauració tipològica adequada a fi de preservar i revaloritzar les parts o elements destacats de l'estructura civil defensiva. De cara a l'establiment com espai visitable es podran portar a terme obres de consolidació, reforma i rehabilitació.
Entorn de protecció No es permet cap intervenció que desfiguri o malmeti la imatge exterior del bé protegit i de l'entorn urbà on se situa, llevat de la pròpia adequació de l'accessibilitat derivada d'un projecte general d'intervenció arquitectònica i de recuperació com a bé patrimonial.
Altres intervencions Cal garantir la seva estabilitat i consolidació. En el moment que es plantegi qualsevol intervenció i per tal de garantir i acreditar el coneixement del bé en el seu context històric i les tècniques constructives aplicades, es requerirà un estudi patrimonial que reculli els aspectes i detalls més inherents al seu caràcter patrimonial (memòria, aixecament de l'estat actual de la zona d'intervenció, recull de documentació històrica -estudi dels expedients d'obres per tenir documentades totes les modificacions o les possibles transformacions sofertes- i reportatge fotogràfic actual).
Usos permesos Els que determina el Pla General de Manresa

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Inf. històrica La qüestió dels refugis per a protegir els ciutadans en cas de bombardeigs fou el que més preocupà la Junta i aquell pel qual s'esmerçaren més esforços. El treball adquirí dues vessants: la construcció de nous refugis i l'habilitació dels nombrosos refugis ja existents, especialment als soterranis i a les plantes baixes de les cases particulars, dels establiments, de les fàbriques i qualsevol altre espai de la ciutat. Després d'una crida a tots els propietaris perquè declarassin aquests locals, foren inspeccionats tots i s'indicaren quines obres de reparació i de neteja s'hi havien d'efectuar obligatòriament i quines mesures s'hi havien d'aplicar per a utilitzar-los de refugi. Finalment, es confeccionà un fitxer de tots els indrets acceptats com a refugis, en què eren indicades la situació, les dimensions, la capacitat, etc. Aquesta relació, datada el 31 de març del 1937, oferia un total de 205 refugis i una capacitat total prevista de més de 26.000 ocupants. Els més grans eren els d'algunes fàbriques i magatzems. Era previst

REFUGI ANTIAERI DE L'ESTACIÓ DE MANRESA ALTA

M008

d'aixoplugar 1.600 ciutadans a la Fàbrica Nova, 1.050 als magatzems Jorba i 1.000 a la farinera La Florinda. Al parc de bombers se n'hi podien arrecerar 500 i al túnel dels Ferrocarrils Catalans del sector de Viladordis, 3.200. La immensa majoria d'aquests refugis, però, eren de cases particulars. El carrer del Balç i els soterranis medievals del carrer de Sobrerroca i de la plaça Major podien oferir protecció a bona part dels ciutadans del barri antic. Immediatament col·locaren indicadors de tots els refugis.

Bibliografia - ALOY, J - GASOL, P. (2008) Bombes franquistes sobre Manresa, Ajuntament de Manresa.

www.memoria.cat/bombardeigs

Observacions

Data de redacció: 1/7/2010

REFUGI ANTIAERI DE L'ESTACIÓ DE MANRESA ALTA

M008



Vista aèria
Bing Maps



Fotografia de detall

REFUGI ANTIAERI DE LA RENFE

M009

Altres denominacions

LOCALITZACIÓ

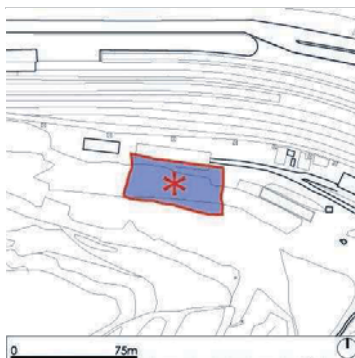
Àmbit zonal 1. Nucli Antic i Reforma Codi INE 081136

Adreça/es A la paret sud de pedra de l'estació de la Renfe n°

Coordenades UTM x = 402572 Identificació al plànol 6 Delimitació bé —
y = 4619536 Grafisme categoria * Entorn protecció

DADES CADASTRALS Referència cadastral 08112A015000300000QQ

Illa/Pol. 015 Parcel·la 00030 Titularitat



Plànol de localització



Fotografia de context

REGULACIÓ VIGENT

Instrument Pla General de Manresa
Classificació SISTEMES
Qualificació D. ESPAIS LLIURES; D.1 Gran parc

TIPOLOGIA

Arquitectura militar i de defensa

CATALOGACIÓ EXISTENT

Categoria
Procedència
N° inventari
N° reg/cat
Data
Altres

CATALOGACIÓ PROPOSADA

Tipus de bé Patrimoni arquitectònic
Classificació Estructures urbanes de defensa civil
Categoria BCIL
N° catàleg
Nivell prot. Parcial
Altres prot.

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Estil i Època Arquitectura de defensa; Època contemporània. Segle XX

Cronologia 1937-1939

Autoria

Context Refugi situat en un dels murs de contenció de la zona meridional de Manresa. Pertany a les estructures de contenció de les vies de la RENFE, al sud de la via inferior, entrant a la paret de pedra de la torre Santa Caterina.

Tipologia/Elements No s'hi ha pogut accedir

Ús actual En desús

Ús original/altres Refugi antiaeri

REFUGI ANTIAERI DE LA RENFE

M009

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Exterior Bo
Interior
Situació de risc Abandonament

CATALOGACIÓ

Elements S'ha de protegir el conjunt del refugi en la seva totalitat degut a la importància històrica que té per la ciutat, mantenint-ne aquells elements característics.

Entorn protecció Es protegeix l'àmbit d'accés al refugi i el seu entorn immediat, de manera visual i condicionat a la recuperació, quan sigui possible, del bé patrimonial i a la seva adequació - en paral·les- a nous usos.

Raons d'incorporació al catàleg La importància històrica dels refugis és un fet innegable i s'inclou en el procés de memòria històrica que viu la societat catalana per rememorar la Guerra Civil ocorreguda entre els anys 1936 i 1939.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

Tipus d'intervenció Obres de manteniment i conservació, consolidació, reforma, rehabilitació o gran rehabilitació, d'acord amb el PGM

Exterior Es permet la modificació per condicionar l'accés

Interior Es permet la modificació; Restauració tipològica adequada a fi de preservar i revaloritzar les parts o elements destacats de l'estructura civil defensiva. De cara a l'establiment com espai visitable es podran portar a terme obres de consolidació, reforma i rehabilitació.

Entorn de protecció No es permet cap intervenció que desfiguri o malmeti la imatge exterior del bé protegit i de l'entorn urbà on se situa, llevat de la pròpia adequació de l'accessibilitat derivada d'un projecte general d'intervenció arquitectònica i de recuperació com a bé patrimonial.

Altres intervencions Cal garantir la seva estabilitat i consolidació. En el moment que es plantegi qualsevol intervenció i per tal de garantir i acreditar el coneixement del bé en el seu context històric i les tècniques constructives aplicades, es requerirà un estudi patrimonial que reculli els aspectes i detalls més inherents al seu caràcter patrimonial (memòria, aixecament de l'estat actual de la zona d'intervenció, recull de documentació històrica -estudi dels expedients d'obres per tenir documentades totes les modificacions o les possibles transformacions sofertes- i reportatge fotogràfic actual).

Usos permesos Els que determina el Pla General de Manresa

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Inf. històrica La qüestió dels refugis per a protegir els ciutadans en cas de bombardeigs fou el que més preocupà la Junta i aquell pel qual s'esmerçaren més esforços. El treball adquirí dues vessants: la construcció de nous refugis i l'habilitació dels nombrosos refugis ja existents, especialment als soterranis i a les plantes baixes de les cases particulars, dels establiments, de les fàbriques i qualsevol altre espai de la ciutat. Després d'una crida a tots els propietaris perquè declarassin aquests locals, foren inspeccionats tots i s'indicaren quines obres de reparació i de neteja s'hi havien d'efectuar obligatòriament i quines mesures s'hi havien d'aplicar per a utilitzar-los de refugi. Finalment, es confeccionà un fitxer de tots els indrets acceptats com a refugis, en què eren indicades la situació, les dimensions, la capacitat, etc. Aquesta relació, datada el 31 de març del 1937, oferia un total de 205 refugis i una capacitat total prevista de més de 26.000 ocupants. Els més grans eren els d'algunes fàbriques i magatzems. Era previst

REFUGI ANTIAERI DE LA RENFE

M009

d'aixoplugar 1.600 ciutadans a la Fàbrica Nova, 1.050 als magatzems Jorba i 1.000 a la farinera La Florinda. Al parc de bombers se n'hi podien arrecerar 500 i al túnel dels Ferrocarrils Catalans del sector de Viladordis, 3.200. La immensa majoria d'aquests refugis, però, eren de cases particulars. El carrer del Balç i els soterranis medievals del carrer de Sobrerroca i de la plaça Major podien oferir protecció a bona part dels ciutadans del barri antic. Immediatament col·locaren indicadors de tots els refugis.

Bibliografia - ALOY, J - GASOL, P. (2008) Bombes franquistes sobre Manresa, Ajuntament de Manresa.

www.memoria.cat/bombardeigs

Observacions

Data de redacció: 1/7/2010

REFUGI ANTIAERI DE LA REFORMA

M010

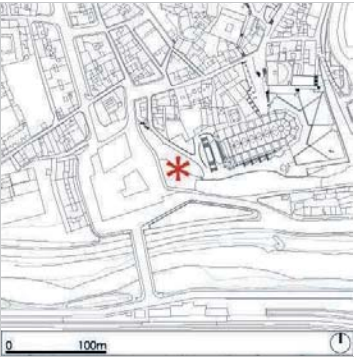
Altres denominacions

LOCALITZACIÓ

Àmbit zonal 1. Nucli Antic i Reforma Codi INE 081136
Adreça/es Plaça de la Reforma nº s/n

Coordenades UTM x = 402467 Identificació al plànol 6' Delimitació bé —
y = 4619743 Grafisme categoria * Entorn protecció

DADES CADASTRALES Referència cadastral 2598016DG0129G0001XL
Il·la/Pol. 25980 Parcel·la 16 Titularitat Pública



Plànol de localització



Fotografia del bé

REGULACIÓ VIGENT

Instrument Pla General de Manresa
Classificació SISTEMES
Qualificació D. ESPAIS LLIURES; D.2 Parc urbà

CATALOGACIÓ EXISTENT

Categoria
Procedència
Nº inventari
Nº reg/cat
Data
Altres

TIPOLOGIA

Arquitectura militar i de defensa

CATALOGACIÓ PROPOSADA

Tipus de bé Patrimoni arquitectònic
Classificació Estructures urbanes de defensa civil
Categoria BCIL
Nº catàleg
Nivell prot. Parcial
Altres prot.

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Estil i Època Arquitectura de defensa; Època contemporània. Segle XX
Cronologia 1937-1939
Autoria
Context Refugi situat al vessant oest del Puigcardener, origen de la ciutat vella, a sota de les escales de la Seu. Actualment l'entorn del bé es troba en transformació degut al projecte d'urbanització de la Plaça de la Reforma.
Tipologia/Elements No s'hi ha pogut accedir
Ús actual En desús
Ús original/altres Refugi antiaeri

REFUGI ANTIAERI DE LA REFORMA

M010

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Exterior En obres (projecte de la Plaça de la Reforma)
Interior
Situació de risc Abandonament

CATALOGACIÓ

Elements S'ha de protegir el conjunt del refugi en la seva totalitat degut a la importància històrica que té per la ciutat, mantenint-ne aquells elements característics.
Entorn protecció Es protegeix l'àmbit d'accés al refugi i el seu entorn immediat, de manera visual i condicionat a la recuperació, quan sigui possible, del bé patrimonial i a la seva adequació - en paral·lel - a nous usos.
Raons d'incorporació al catàleg La importància històrica dels refugis és un fet innegable i s'inclou en el procés de memòria històrica que viu la societat catalana per rememorar la Guerra Civil ocorreguda entre els anys 1936 i 1939.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

Tipus d'intervenció Obres de manteniment i conservació, consolidació, reforma, rehabilitació o gran rehabilitació, d'acord amb el PGM
Exterior Es permet la modificació per condicionar l'accés
Restauració tipològica adequada a fi de preservar i revaloritzar les parts o elements destacats de l'estructura civil defensiva. De cara a l'establiment com espai visitable es podran portar a terme obres de consolidació, reforma i rehabilitació.
Entorn de protecció No es permet cap intervenció que desfiguri o malmeti la imatge exterior del bé protegit i de l'entorn urbà on se situa, llevat de la pròpia adequació de l'accessibilitat derivada d'un projecte general d'intervenció arquitectònica i de recuperació com a bé patrimonial.
Altres intervencions Cal garantir la seva estabilitat i consolidació. En el moment que es plantegi qualsevol intervenció i per tal de garantir i acreditar el coneixement del bé en el seu context històric i les tècniques constructives aplicades, es requerirà un estudi patrimonial que reculli els aspectes i detalls més inherents al seu caràcter patrimonial (memòria, aixecament de l'estat actual de la zona d'intervenció, recull de documentació històrica -estudi dels expedients d'obres per tenir documentades totes les modificacions o les possibles transformacions sofertes- i reportatge fotogràfic actual).
Usos permesos Els que determina el Pla General de Manresa

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Inf. històrica La qüestió dels refugis per a protegir els ciutadans en cas de bombardeigs fou el que més preocupà la Junta i aquell pel qual s'esmerçaren més esforços. El treball adquirí dues vessants: la construcció de nous refugis i l'habilitació dels nombrosos refugis ja existents, especialment als soterranis i a les plantes baixes de les cases particulars, dels establiments, de les fàbriques i qualsevol altre espai de la ciutat. Després d'una crida a tots els propietaris perquè declarassin aquests locals, foren inspeccionats tots i s'indicaren quines obres de reparació i de neteja s'hi havien d'efectuar obligatòriament i quines mesures s'hi havien d'aplicar per a utilitzar-los de refugi. Finalment, es confeccionà un fitxer de tots els indrets acceptats com a refugis, en què eren indicades la situació, les dimensions, la capacitat, etc. Aquesta relació, datada el 31 de març del 1937, oferia un total de 205 refugis i una capacitat total prevista de més de 26.000 ocupants. Els més grans eren els d'algunes fàbriques i magatzems. Era previst

REFUGI ANTIAERI DE LA REFORMA

M010

d'aixoplugar 1.600 ciutadans a la Fàbrica Nova, 1.050 als magatzems Jorba i 1.000 a la farinera La Florinda. Al parc de bombers se n'hi podien arrecerar 500 i al túnel dels Ferrocarrils Catalans del sector de Viladordis, 3.200. La immensa majoria d'aquests refugis, però, eren de cases particulars. El carrer del Balç i els soterranis medievals del carrer de Sobrerroca i de la plaça Major podien oferir protecció a bona part dels ciutadans del barri antic. Immediatament col·locaren indicadors de tots els refugis.

Bibliografia - ALOY, J - GASOL, P. (2008) Bombes franquistes sobre Manresa, Ajuntament de Manresa.

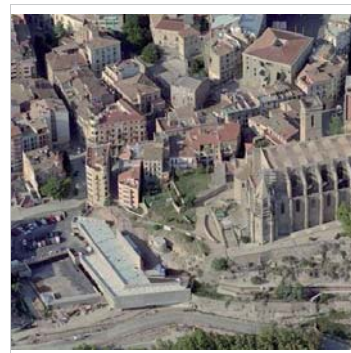
www.memoria.cat/bombardeigs

Observacions

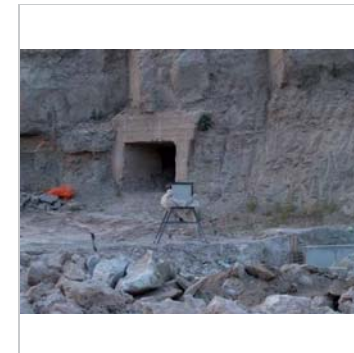
Data de redacció: 1/7/2010

REFUGI ANTIAERI DE LA REFORMA

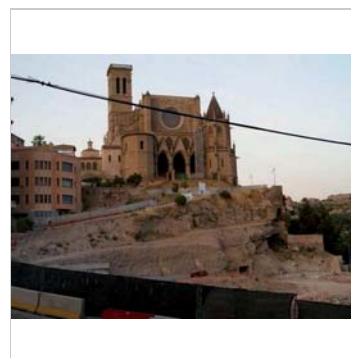
M010



Vista aèria
Bing Maps



Fotografia del bé



Fotografia de l'entorn

REFUGI ANTIAERI DE SANT DOMÈNEC

M011

Altres denominacions

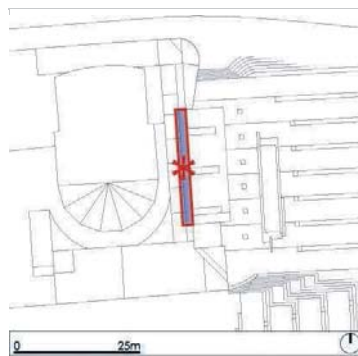
LOCALITZACIÓ

Àmbit zonal 1. Nucli Antic i Reforma Codi INE 081136
Adreça/es Plaça de Sant Domènec n° s/n

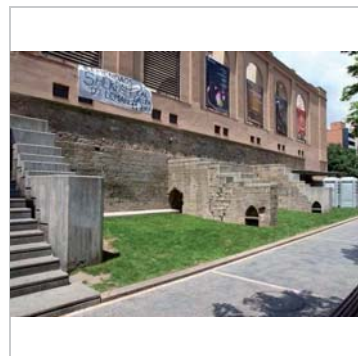
Coordenades UTM x = 402256 Identificació al plànol 6' Delimitació bé —
y = 4620125 Grafisme categoria * Entorn protecció

DADES CADASTRALES Referència cadastral 2201201DG0220A0001PQ

Il·la/Pol. 22012 Parcel·la 01 Titularitat Pública



Plànol de localització



Fotografia del bé

REGULACIÓ VIGENT

Instrument Pla General de Manresa
Classificació SISTEMES
Qualificació D. ESPAIS LLIURES; D.3 Places i jardins urbans

CATALOGACIÓ EXISTENT

Categoria
Procedència
N° inventari
N° reg/cat
Data
Altres

TIPOLOGIA

Arquitectura militar i de defensa

CATALOGACIÓ PROPOSADA

Tipus de bé Patrimoni arquitectònic
Classificació Estructures urbanes de defensa civil
Categoria BCIL
N° catàleg
Nivell prot. Parcial
Altres prot.

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Estil i Època Arquitectura de defensa; Època contemporània. Segle XX
Cronologia 1937-1939
Autoria
Context Les restes del refugi estan incloses en l'edifici del teatre Conservatori, bastit sobre les runes de l'antic convent de Sant Domènec, al costat de l'actual plaça de Sant Domènec. En la recent urbanització d'aquest indret, es va suprimir el cos central del refugi per tal de donar més amplitud a la plaça i, en el seu lloc, s'hi ha posat uns parterres de gespa, conservant els contraforts de l'antic edifici religiós.

Tipologia/Elements Del refugi original en queden dos sectors, un al que s'accedeix per la muralla de Sant

REFUGI ANTIAERI DE SANT DOMÈNEC

M011

Domènec, al costat Nord-Oest de l'edifici, i un altre de semisoterrani al que s'accedeix per una trapa situada en un racó del parterre de la plaça de Sant Domènec. En aquest sector hi ha instal·lada la bomba que fa funcionar la font de la plaça. Ambdós sectors estan construïts amb un sostre de formigó amb estructura metàl·lica d'alta resistència i aprofiten en part els murs de l'antic convent i alguns construïts expressament. Conserven restes de l'antiga instal·lació elèctrica.

Ús actual Dipòsit de material de l'Ajuntament de Manresa i sala de bombes de la font de la plaça
Ús original/altres Refugi antiaeri

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Exterior Bo
Obertures Bo
Jardins/entorn Bo
Interior Bo
Situació de risc Abandonament

CATALOGACIÓ

Elements S'ha de protegir el conjunt del refugi en la seva totalitat degut a la importància històrica que té per la ciutat, mantenint-ne aquells elements característics.
Entorn protecció No es permet cap intervenció que desfiguri o malmeti la imatge exterior del bé protegit i de l'entorn urbà on se situa, llevat de la pròpia adequació de l'accessibilitat derivada d'un projecte general d'intervenció arquitectònica i de recuperació com a bé patrimonial.
Raons d'incorporació al catàleg La importància històrica dels refugis és un fet innegable i s'inclou en el procés de memòria històrica que viu la societat catalana per recordar la Guerra Civil ocorreguda entre els anys 1936 i 1939.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIONS

Tipus d'intervenció Obres de manteniment i conservació, consolidació, reforma, rehabilitació o gran rehabilitació, d'acord amb el PGM
Exterior Es permet la modificació per condicionar l'accés
Interior Es permet la modificació; Restauració tipològica adequada a fi de preservar i revaloritzar les parts o elements destacats de l'estructura civil defensiva. De cara a l'establiment com espai visitable es podran portar a terme obres de consolidació, reforma i rehabilitació.
Entorn de protecció No es permet cap intervenció que desfiguri o malmeti la imatge exterior del bé protegit i de l'entorn urbà on se situa, llevat de la pròpia adequació de l'accessibilitat derivada d'un projecte general d'intervenció arquitectònica i de recuperació com a bé patrimonial.
Altres intervencions Cal garantir la seva estabilitat i consolidació. En el moment que es plantegi qualsevol intervenció i per tal de garantir i acreditar el coneixement del bé en el seu context històric i les tècniques constructives aplicades, es requerirà un estudi patrimonial que reculli els aspectes i detalls més inherents al seu caràcter patrimonial (memòria, aixecament de l'estat actual de la zona d'intervenció, recull de documentació històrica -estudi dels expedients d'obres per tenir documentades totes les modificacions o les possibles transformacions sofertes- i reportatge fotogràfic actual).
Usos permesos Els que determina el Pla General de Manresa

REFUGI ANTIAERI DE SANT DOMÈNEC

M011

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Descripció complementària Com que els espais aptes per a refugis eren insuficients per a acollir tota la població en cas d'un possible bombardeig, la Junta de Defensa, immediatament després de constituir-se, indicà al Consell Municipal la necessitat de construir-ne urgentment de nous. El mateix desembre de 1936, obrers especialitzats inscrits a les brigades de l'atur forçats iniciaren les obres als dos primers indrets triats com a refugis: el turó de Puigterrà i el parc de bombers. Aquest segon refugi tenia l'entrada pel parc dels bombers i era construït arran mateix de la paret de la Muralla, baixant cap a Sant Domènec.

Inf. històrica La qüestió dels refugis per a protegir els ciutadans en cas de bombardeigs fou el que més preocupà la Junta i aquell pel qual s'esmerçaren més esforços. El treball adquirí dues vessants: la construcció de nous refugis i l'habilitació dels nombrosos refugis ja existents, especialment als soterranis i a les plantes baixes de les cases particulars, dels establiments, de les fàbriques i qualsevol altre espai de la ciutat. Després d'una crida a tots els propietaris perquè declarassin aquests locals, foren inspeccionats tots i s'indicaren quines obres de reparació i de neteja s'hi havien d'efectuar obligatòriament i quines mesures s'hi havien d'aplicar per a utilitzar-los de refugi. Finalment, es confeccionà un fitxer de tots els indrets acceptats com a refugis, en què eren indicades la situació, les dimensions, la capacitat, etc. Aquesta relació, datada el 31 de març del 1937, ofería un total de 205 refugis i una capacitat total prevista de més de 26.000 ocupants. Els més grans eren els d'algunes fàbriques i magatzems. Era previst d'aixoplugar 1.600 ciutadans a la Fàbrica Nova, 1.050 als magatzems Jorba i 1.000 a la farinera La Florinda. Al parc de bombers se n'hi podien arrecerar 500 i al túnel dels Ferrocarrils Catalans del sector de Viladordis, 3.200. La immensa majoria d'aquests refugis, però, eren de cases particulars. El carrer del Balç i els soterranis medievals del carrer de Sobrerroca i de la plaça Major podien oferir protecció a bona part dels ciutadans del barri antic. Immediatament col·locaren indicadors de tots els refugis.

Bibliografia - ALOY, J - GASOL, P. (2008) Bombes franquistes sobre Manresa, Ajuntament de Manresa.

www.memoria.cat/bombardeigs

Observacions

Data de redacció: 1/7/2010

REFUGI ANTIAERI DE SANT DOMÈNEC

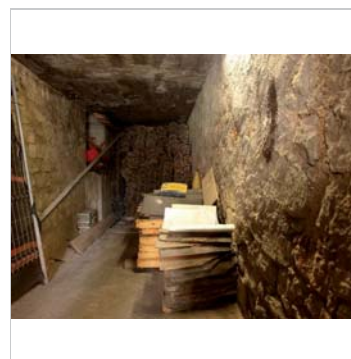
M011



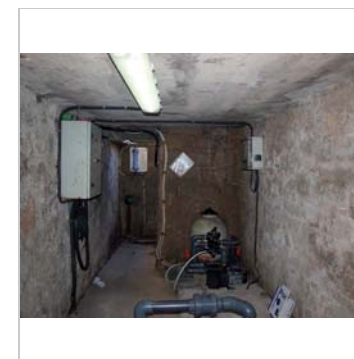
Vista aèria
Bing Maps



Detall instal·lació elèctrica original



Espai contigu antiga entrada sector nord



Espai destinat a Comuna sector sud



Trapa d'accés des de la Plaça



Exterior del refugi als anys quaranta
Arxiu Comarcal del Bages